

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lenka Kubická

**Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva na
úrovni EU a v České republice**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 16. listopadu 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Autor diplomové práce

V Praze dne 16. listopadu 2017

Tímto bych ráda poděkovala paní prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování diplomové práce. Poděkování patří taktéž rodině a přátelům za vytrvalou podporu po celou dobu studia.

Obsah

1	Úvod	5
2	Pojem soukromoprávního vymáhání soutěžního práva	7
2.1	Rozlišení veřejnoprávního a soukromoprávního vymáhání	8
2.2	Vývoj soukromoprávního vymáhání soutěžního práva	10
3	Příslušnost soudu a rozhodné právo	14
3.1	Příslušnost soudu	14
3.2	Rozhodné právo	16
4	Cíle a působnost Směrnice a Zákona o náhradě škody	18
4.1	Věcná působnost	19
4.2	Osobní působnost.....	21
4.3	Časová působnost	22
4.4	Místní působnost.....	23
5	Plná náhrada škody	25
5.1	Porušení povinnosti a zavinění	25
5.2	Škoda	27
5.2.1	Domněnka vzniku škody	27
5.2.2	Společná a nerozdílná odpovědnost	30
5.2.3	Určení výše škody	33
5.3	Příčinná souvislost	36
5.4	Passing-on	38
6	Zpřístupnění důkazních prostředků	42
7	Kolektivní vymáhání soutěžněprávních nároků	50
8	Závěr	54
	Použité prameny a literatura	56
	Seznam použitých zkratk	63
	Resumé	64
	Abstract	65

1 Úvod

Soutěžní právo patří historicky k nejstarším politikám Evropské unie. Zároveň je zařazováno mezi politiky nejvýznamnější, jelikož značně přispívá k správnému fungování vnitřního trhu. Soutěžní právo se od ostatních politik Evropské unie liší taktéž mírou harmonizace, ne-li rovnou unifikace. Zatímco v jiných oblastech práva členské státy zauímají k legislativním snahám Evropské unie rezervovaný nebo dokonce odmítavý postoj, unijní úprava soutěžního práva je přijímána bez zásadních obtíží. Mnohdy je dokonce zdrojem inspirace nebo rovnou předlohou pro národní úpravu čistě vnitrostátního soutěžního práva. Právní řády členských států, jakožto celky se od sebe stále v mnohém liší, normy soutěžního práva ale představují (světlou) výjimku z pravidla. Od dob, kdy byl přiznán dvěma základním ustanovením unijního soutěžního práva horizontální přímý účinek, se soutěžněprávní normy neustále dynamicky vyvíjí. Přesto dosud zůstávají oblasti, které ještě v poměrně nedávné době nebyly nijak harmonizovány. Mezi tyto oblasti patří mimo jiné soukromoprávní vymáhání soutěžního práva, pomocí něhož fyzické a právnické osoby uplatňují u vnitrostátních soudů své nároky z porušení norem soutěžního práva vůči subjektům, které se takového porušení dopustily.

Dodržování norem soutěžního práva lze v zásadě vymáhat třemi možnými způsoby. Prvním z nich, v kontinentálním právním systému nepříliš rozšířeným, je trestněprávní postih protiprávně jednajících podniků. Právní řády členských států sice mohou obsahovat trestněprávní sankce pro případy nejzávažnějších porušení pravidel hospodářské soutěže, těžiště vymáhání soutěžního práva ale leží ve veřejnoprávním vymáhání soutěžního práva ve smyslu ukládání správních sankcí. Tento druhý způsob vymáhání byl a stále je dominantní na unijní i národních úrovních. Evropská komise (dále jen „Komise“) a národní soutěžní úřady, jakožto orgány odpovědné za veřejnoprávní prosazování soutěžního práva, mohou stíhat pouze omezený počet případů protisoutěžního jednání. Ostatní případy zůstávají nepotrestány, jelikož efektivní postih omezování hospodářské soutěže vyžaduje dostatek finančních i lidských zdrojů, a ty nejsou neomezené. Tento nežádoucí stav si společně s narůstajícím počtem šetření začala uvědomovat i Komise, která přibližně od počátku tisíciletí představuje různé návrhy, jak tzv. *enforcement gap* omezit. Její aktivita vyústila po letech snah a publikací nezávazných instrumentů ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě

porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži¹ (dále jen „Směrnice“). Na přijetí Směrnice a existenci požadavků z ní vyplývajících reagoval český zákonodárce přijetím zákona č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže, v platném znění (dále jen „Zákon o náhradě škody“).

Pro úspěšné soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je významná nejen čistě „soutěžní“ právní úprava obsažená ve Směrnici a Zákoně o náhradě škody, ale taktéž obecné principy a instituty občanského práva hmotného, procesního nebo mezinárodního práva soukromého. V neposlední řadě je pro efektivní soukromé vymáhání soutěžních předpisů nutná znalost ekonomie a obchodu. Tato diplomová práce si tudíž klade za cíl zodpovědět na otázku, zda je právní úprava obsažená ve Směrnici a Zákoně o náhradě škody vůbec schopna zajistit efektivnější soukromoprávní vymáhání soutěžního práva, než tomu bylo doposud. Jinými slovy zdali skutečně všichni poškození - přímí odběratelé a dodavatelé, podniky na nižším stupni distribučního řetězce a koneční spotřebitelé budou mít na základě nové právní úpravy lepší šanci úspěšně uplatnit nárok na náhradu škody z porušení právních předpisů upravujících hospodářskou soutěž. Dalším cílem práce je zjistit, zdali lze efektivního soukromoprávního vymáhání soutěžního práva dosáhnout, aniž by současně došlo k ohrožení veřejnoprávního vymáhání.

K zodpovězení výše uvedených otázek bude primárně zhodnocena dosavadní judikatura Soudního dvora Evropské unie, analyzovány přípravné materiály a návrhy Komise vážící se k soukromému vymáhání soutěžního práva, důvodové zprávy a samotný text Směrnice a Zákonu o náhradě škody. Odborná literatura bude využívána spíše ve vztahu ke Směrnici, jelikož Zákon o náhradě škody je účinný teprve několik měsíců a primárním zdrojem jeho interpretace je tudíž doprovodná důvodová zpráva. Kromě analytického přístupu bude rovněž menšinově využíváno komparace jazykových verzí uvedených dokumentů.

---

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži. 2014, číslo celex: 32014L0104.

2 Pojem soukromoprávního vymáhání soutěžního práva

Aby bylo vůbec možné vymezit soukromé vymáhání soutěžního práva, je nutné nejprve určit, které předpisy z rozsáhlé množiny předpisů soutěžního práva lze vůbec soukromoprávně vymáhat. Se soukromoprávním vymáháním soutěžního práva ve smyslu předpisů proti nekalé soutěži se setkáváme běžně, jeho úprava je obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, v platném znění, (dále jen „OZ“ nebo „občanský zákoník“) a zákoně č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, v platném znění, (dále jen „OSŘ“ nebo „občanský soudní řád“). Naopak soukromoprávní vymáhání „soutěžního práva v užším smyslu tj. jako zájmu státu na ochraně a existenci soutěže“ se týká jen některých jeho oblastí.² Veřejné soutěžní právo se v České republice tradičně dělí do následujících oblastí: zákaz dohod narušujících hospodářskou soutěž, zákaz zneužití dominantního postavení na trhu, kontrola spojování soutěžitelů (podniků). Na úrovni EU je kromě výše uvedených oblastí stanoven rovněž zákaz poskytování státních podpor, které by mohly narušit hospodářskou soutěž na vnitřním trhu.

Dle čl. 1 odst. 1 Směrnice ve spojení s výkladovým čl. 2 odst. 1 Směrnice a rovněž dle čl. 1 Zákona o náhradě škody se soukromoprávní vymáhání soutěžního práva vztahuje pouze na zákaz dohod narušující hospodářskou soutěž a zákaz zneužití dominantního postavení na trhu, nikoliv na oblast státních podpor. Cílem kontroly spojování podniků (soutěžitelů) je předcházet vzniku nebo posílení dominantního postavení na trhu a tím ochraňovat hospodářskou soutěž. Nicméně pokud by spojení podniků (soutěžitelů) bylo nesprávně vyhodnoceno jako nenarušující hospodářskou soutěž a povoleno, lze pomocí soukromoprávního vymáhání soutěžního práva postihnout případné zneužití dominantního postavení na trhu.

Dále je nutné vymezit nástroje, které lze obecně k soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva použít. V právu EU jsou to nejčastěji žaloby na vydání předběžného opatření, žaloby na zdržení se, žaloby na neplatnost a žaloby na náhradu škody.³ Směrnice i Zákon o náhradě škody, jak už ostatně jejich plný název napovídá, se zaměřují pouze na

---

² MUNKOVÁ, Jindřiška; KINDL, Jiří; SVOBODA, Pavel. *Soutěžní právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-424-7, s. 25.

³ WILMAN, Folkert Geert. The end of the absence? The growing body of EU legislation on private enforcement and the main remedies it provides for. *Common Market Law Review*. 2016, Volume 53, Issue 4, ISSN 0165-0750, s. 890.

náhradu škody, jakožto nástroj soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Z tohoto důvodu nebudou ostatní nástroje soukromoprávního vymáhání soutěžního práva předmětem zájmu této diplomové práce.

2.1 Rozlišení veřejnoprávního a soukromoprávního vymáhání

Základním účelem veřejného vymáhání vždy byla ochrana veřejného zájmu v podobě ochrany spotřebitelů a funkčního trhu, naopak soukromé vymáhání chrání zájmy jednotlivých spotřebitelů, dodavatelů a ostatních konkurenčních podniků (soutěžitelů).⁴ Veřejnoprávní vymáhání soutěžního práva je taktéž v porovnání se soukromoprávním vymáháním mnohonásobně starší instrument k zajištění dodržování soutěžních pravidel. Na základě čl. 87 Smlouvy o Evropském hospodářském společenství bylo již v roce 1962 přijato Nařízení č. 17, které specifikovalo bližší podmínky pro veřejnoprávní vymáhání.⁵ V kontrastu s tímto lze za počátek soukromoprávního vymáhání soutěžního práva považovat až rozsudek ve věci *Courage* z roku 2001.⁶

Centrální úlohu v případě veřejného vymáhání soutěžního práva hraje Komise společně s národními soutěžními úřady, jenž dohromady tvoří Evropskou síť pro hospodářskou soutěž, naopak v případě soukromoprávního vymáhání hájí své zájmy sami poškození tedy spotřebitelé, odběratelé a konkurenční podniky (soutěžitelé). Poškození se ale nacházejí v lepší výchozí pozici v případě tzv. *follow-on* žalob, tedy v případech kdy o porušení pravidel hospodářské soutěže již bylo rozhodnuto Komisí nebo národním soutěžním úřadem v rámci veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva než v případech tzv. *stand-alone* žalob, kdy neexistuje žádný veřejnoprávní doklad o porušení pravidel hospodářské soutěže. Důvodem je skutečnost, že dle čl. 16 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy (dále jen „Nařízení č. 1/2003“)⁷ jsou vnitrostátní soudy vázány rozhodnutím Komise ohledně porušení čl. 101 nebo 102 SFEU, poškození tedy již nemusí znovu složitě prokazovat porušení soutěžních pravidel.

---

⁴ TERHECHTE, Jörg, Phillip. [Vymáhání evropského soutěžního práva - harmonizace soukromých a veřejných přístupů v rámci pluralitního modelu]. In TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009, ISBN 978-80-904209-5-3, s. 12.

⁵ WILS, P.J. Wouter. Private Enforcement of EU Antitrust Law and its Relationship with Public Enforcement: Past, Present and Future. *World Competition*, Volume 40 (2017), Issue 1, ISSN 1011-4548, s. 6.

⁶ Rozsudek ze dne 21. září 2001, *Courage a Crehan*, C-453/99, EU:C:2001:465.

⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy. 2002, číslo celex: 32003R0001.

Nově rovněž čl. 9 Směrnice stanoví, že porušení čl. 101 nebo 102 SFEU nebo odpovídajících ustanovení národního soutěžního práva konstatované konečným rozhodnutím národního soutěžního úřadu nebo odvolacího soudu je považováno za nevyvratitelné pro účely žalob o náhradu škody u vnitrostátního soudu a za důkaz *prima facie* u soudů jiných členských států.⁸

Veřejnoprávní a soukromoprávní vymáhání soutěžního práva se dále významně liší v množství důkazních prostředků, které mají jednotliví vymahatelé k dispozici. Komise a národní soutěžní úřady disponují širokými oprávněními, která jim umožňují získat informace o možném porušení pravidel hospodářské soutěže. Patří mezi ně oprávnění žádat nezbytné informace od podniků, kontrolovat jejich účetní knihy, provádět šetření v prostorách, na pozemcích podniků a ve zvláštních případech dokonce v obydlích vedoucích pracovníků, dotazovat se zaměstnanců podniků.⁹ Nejvýznamnější a nejefektivnější zdroj informací a důkazů však v oblasti odhalování kartelů představuje *leniency program*. Jelikož zvláště horizontální kartely jsou ze své podstaty dobře utajeny, veřejní vymahatelé by je bez programu shovívavosti jen těžko odhalovali, navíc tímto šetří prostředky, které by jinak museli vynaložit na rozsáhlé dokazování a vedení řízení.¹⁰ Pro případy prokazování zneužití dominantního postavení na trhu mají veřejní vymahatelé k dispozici zkušený aparát a finanční prostředky k vypracování ekonomických analýz trhu, které jsou v době tzv. *more economic approach* zcela nezbytné k prokázání porušení pravidel hospodářské soutěže. Tato oprávnění soukromí vymahatelé nemají, rovněž investice do právního poradenství a zpracování rozsáhlých ekonomických analýz k prokázání porušení soutěžních pravidel mají značně nejistý výsledek. Výše uvedené překážky bránící shromažďování důkazních prostředků pak nejspíše povedou poškozené k vymáhání soukromoprávních nároků prostřednictvím *follow-on* žalob spíše než *stand-alone* žalob.

Další oblastí, ve které se veřejné a soukromé vymáhání soutěžního práva významně liší je ukládání sankcí za porušení pravidel hospodářské soutěže. V rámci veřejného vymáhání soutěžního práva mají ukládané pokuty sankční a preventivní charakter, což dokládají Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) Nařízení č. 1/2003¹¹ a stejně tak

---

⁸ WILS, P.J.Wouter. 2017, op. cit., s. 30-31.

⁹ Srov. Kapitola V Nařízení č. 1/2003.

¹⁰ HÜSCHEL RATH, Kai; PEYER, Sebastian. Public and Private Enforcement of Competition Law – A Differentiated Approach, *SSRN Electronic Journal*. 2013, s. 17.

¹¹ Srov. body 7, 30 a 37 Pokynů pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003. 2006, číslo celex: 52006XC0901(01).

Zásady postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.¹² Přestože pokuta uložená podniku podílejícím se na protiprávním jednání může dosahovat až 10 % jeho celkového obratu za předchozí hospodářský rok, sankční charakter pokuty dle čl. 25 odst. 5 Nařízení č. 1/2003 nelze ztotožňovat s trestněprávní sankcí. Vzhledem k tendenci Komise ukládat stále vyšší pokuty a vzhledem k výši ukládaných pokut¹³ se však pokuty mohou jevit i přes výslovnou proklamaci uvedenou v Nařízení č. 1/2003 spíše jako trestněprávní sankce. Dále by bez povšimnutí neměla zůstat skutečnost, že Nařízení č. 1/2003 nestanoví téměř žádná vodítka, jaké úvahy by měly předcházet uložení pokuty, Komise pak ukládá významné sankce na základě dokumentu, který sama přijala.¹⁴ Stejný závěr lze učinit v případě dokumentu ÚOHS. Účelem soukromoprávního vymáhání je naopak nahrazení škody způsobené porušením předpisů o ochraně hospodářské soutěže v plné výši, nově čl. 3 odst. 3 Směrnice výslovně zakazuje nadměrné odškodnění s represivní funkcí.

2.2 Vývoj soukromoprávního vymáhání soutěžního práva

Za historický počátek tzv. *private enforcement* se považuje rozsudek ve věci *Courage* z roku 2001¹⁵. Pivovar *Courage* částečně vlastnil společnost *Inntrepreneur Estates Ltd* („IEL“) podnikající v oblasti pronájmu hospodských zařízení. Zatímco *Bernard Crehan* měl na základě nájemních smlouvy uzavřených s IEL povinnost odebírat určité minimální množství piva od pivovaru *Courage* za cenu stanovenou zvláštním sazebníkem, provozovatelé hospod, kteří nebyli nájemci IEL odebírali pivo od pivovaru *Courage* za cenu podstatně nižší. Tato skutečnost vyústila v soudní spor, jehož předmětem byl požadavek na náhradu škody ze strany *Bernarda Crehana*. Soudní dvůr shledal, že nákupní povinnost stanovená v nájemních smlouvách je v rozporu s čl. 101 SFEU, a proto jsou tyto smlouvy neplatné od počátku nehledě na to, že *Crehan* byl smluvní stranou takovýchto smluv. Soudní dvůr dále uvedl, že plná účinnost čl. 101 SFEU a zvláště praktický dopad tam uvedeného zákazu by byl ohrožen,

---

¹² Srov. body 16 a 37 Zásad postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/zasady-stanovovani-pokut.html>

¹³ Srov. *Cartel Statistics*. Dostupné z: ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf.

¹⁴ BOSCH, Wolfgang. *The Role of Fines in the Public Enforcement of Competition Law*. In HÜSCHEL RATH, Kai; SCHWEITZER, Heike. *Public and Private Enforcement of Competition Law in Europe, Legal and Economics Perspectives*. Heidelberg: Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, ISBN 978-3-662-43975-3, s. 54.

¹⁵ Viz poznámka pod čarou č. 6.

pokud by jednotlivci neměli možnost požadovat náhradu škody způsobenou jim zakázanou dohodou nebo jednáním a žaloby na náhradu škody před národními soudy mohou významně přispět k udržení efektivní soutěže v rámci Společenství.¹⁶ Dle principu ekvivalence a efektivity musí národní právo umožňovat poškozenému vznést žalobu na náhradu škody, nicméně smluvní straně zakázané dohody může být dle míry její odpovědnosti toto právo odepřeno, jelikož nikdo nesmí mít prospěch ze svého protiprávního jednání.¹⁷ Soudní dvůr svým rozsudkem ve věci *Courage* notně předběhl Komisi a dal jí tak podnět k legislativní aktivitě, která přes Zelenou a Bílou knihu, vyústila o necelých patnáct let později v současnou Směrnici.

Až v prosinci 2005 vydala Komise Zelenou knihu¹⁸ společně s podrobnějším Pracovním dokumentem úřadu Komise,¹⁹ ve které nastínila hlavní otázky, jejichž vyřešení je nutné pro efektivní uplatňování žalob na náhradu škody v oblasti hospodářské soutěže. Nastíněné otázky jako jsou rozsah přístupu k důkazům a rozsah náhrady škody, obhajoba založená na přenesení tzv. *passing-on defence*, mezinárodní příslušnost soudů a rozhodné právo byly postupně řešeny judikatorně nebo pomocí Směrnice. Naopak v Zelené knize rovněž zmíněná problematika hromadných žalob není dodnes závazně, jak bude uvedeno dále, na unijní úrovni upravena.

Soudní dvůr měl opět možnost vyjádřit se k soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva ve věci *Manfredi*.²⁰ Vincenzo Manfredi a další poškození vznesli žalobu na náhradu škody vůči několika pojišťovacími společnostmi, jelikož v důsledku mezi nimi uzavřeného kartelu byla poškozeným uměle navýšena cena povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorových vozidel. Soudní dvůr znovu potvrdil a upřesnil, že „každá osoba je oprávněna požadovat náhradu utrpěné újmy, pokud existuje příčinná souvislost mezi uvedenou újmou a kartelovou dohodou nebo jednáním zakázaným článkem 81 ES“²¹ (dnešní článek 101 SFEU). Nejvýznamnější přínos rozsudku ve věci *Manfredi* však spočívá ve stanovení rozsahu náhrady škody. Bylo shledáno, že s ohledem

---

¹⁶ *Courage a Crehan*, op. cit., body 26-27.

¹⁷ *Courage a Crehan*, op. cit., bod 36.

¹⁸ Zelená Kniha - Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. 2005, číslo celex: 52005DC0672.

¹⁹ Commission staff working paper - Annex to the Green Paper - Damages actions for breach of the EC antitrust rules. 2005, číslo celex: 52005SC1732.

²⁰ Rozsudek ze dne 13. července 2006, *Manfredi*, C-295/04, EU:C:2006:461.

²¹ *Manfredi*, op. cit., bod 61.

na zásadu efektivity mají poškození právo požadovat náhradu skutečné škody (*damnum emergens*), která jim vznikla jednáním porušujícím pravidla hospodářské soutěže, ušlého zisku (*lucrum cessans*) i zaplacení úroků.²² V otázce přiznání tzv. *punitive damages* byla jako rozhodná shledána konkrétní národní úprava, jelikož úprava této otázky na unijní úrovni tehdy neexistovala.

V dubnu 2008 představila Komise Bílou knihu,²³ kterou opět doprovázel podrobnější Pracovní dokument úřadu Komise.²⁴ Bílá kniha jako hlavní zásadu soukromoprávního vymáhání soutěžního práva stanovila plné odškodnění všech kategorií poškozených v souvislosti se všemi typy porušení tehdejších článků 81 a 82 ES (dnešních 101 a 102 SFEU) ve všech hospodářských odvětvích.²⁵ Na rozdíl od Zelené knihy, která ke každé otázce nabízela několik variant řešení, Bílá kniha již obsahovala konkrétní jednotlivé návrhy řešení. Bílá kniha v porovnání se svou předchůdkyní zdůrazňuje nutnost zajistit kolektivní vymáhání nároků poškozených a to prostřednictvím kvalifikovaných subjektů jako jsou sdružení spotřebitelů nebo odborové organizace a prostřednictvím kolektivních žalob, které by spojovaly nároky poškozených s jejich souhlasem v jednu žalobu.

Dalším ze série rozsudků a legislativních dokumentů týkající se soukromoprávního vymáhání je rozhodnutí ve věci *Pfleiderer* z roku 2011 zabývající se podmínkami přístupu k dokumentům poskytnutých v rámci *leniency programu*.²⁶ *Pfleiderer* byl odběratel dekorativních papírů poškozený kartelem výrobců tohoto papíru. Za účelem podání *follow-on* žaloby požádal *Pfleiderer* německý Bundeskartellamt o přístup do spisu týkajícího se řízení, ve kterém byla uložena pokuta, a to včetně dokumentů poskytnutých v rámci žádosti o shovívavost. Spor o to, zda je možné třetím osobám zpřístupnit dokumenty, které byly členy kartelu dobrovolně poskytnuty soutěžnímu úřadu v rámci žádosti o shovívavost, dospěl až k Soudnímu dvoru. Ten zdůraznil, že *leniency program* stejně tak jako *private enforcement* mají důležitou roli při zajišťování dodržování pravidel hospodářské soutěže. Dále uvedl, že unijní právo a zvláště Nařízení č. 1/2003 nebrání poškozeným domáhat se zpřístupnění dokumentů poskytnutých v rámci *leniency programu*, nicméně efektivita *leniency programu*

---

²² *Manfredi*, op. cit., bod 95.

²³ Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. 2008, číslo celex: 52008DC0165.

²⁴ Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules. 2008, číslo celex: 52008SC0404.

²⁵ Bílá kniha. 2008, op. cit., s. 3.

²⁶ Rozsudek ze dne 14. června 2011, *Pfleiderer*, C-360/09, EU:C:2011:389.

by byla narušena, kdyby poškození měli automaticky přístup k těmto dokumentům, a proto musí vnitrostátní soudy posuzovat každý případ zvlášť a stanovit podmínky přístupu k *leniency dokumentům*.²⁷ Rozsudek ve věci *Pfleiderer* tedy výše uvedenou otázku příliš neobjasnil, naopak spíš vzbudil obavy Komise a soutěžních úřadů o další funkčnost programů shovívavosti a řízení o narovnání. Podmínky přístupu k *leniency dokumentům* upravuje až současná Směrnice a předmětná problematika bude popsána dále v této práci.

Završením legislativní aktivity Komise je současná Směrnice z 26. listopadu 2014, která sjednotila pouze některé otázky související se soukromoprávními žalobami na náhradu škody. Transpoziční lhůta stanovená na 26. prosince 2016, však nebyla většinou členských států dodržena,²⁸ jak ostatně dokládá i český Zákon o náhradě škody, který vstoupil v účinnost až 1. září 2017. V současnosti však již většina členských států transponovala Směrnici do svých právních řádů.²⁹ Nutno podotknout, že instrument v podobě Směrnice, který Komise zvolila, je pro oblast soutěžního práva netypický. Směrnice nadto z velké části harmonizuje procesní instituty, hmotněprávní úprava je v menšině.³⁰

---

²⁷ *Pfleiderer*, op. cit. para 31-32.

²⁸ SLAUGHTER AND MAY. *Implementation of the Damages Directive across the EU*. 2017, s. 1. Dostupné z: <https://www.debrauw.com/wp-content/uploads/2017/02/Briefing-Note.pdf>

²⁹ Srov. Stav transpozice Směrnice v členských státech.

Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html

³⁰ ŠMEJKAL, Václav. *Soutěžní politika a právo Evropské unie 1950-2015: vývoj, mezníky, tendence a komentované dokumenty*. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-108-3, s. 247.

3 Příslušnost soudu a rozhodné právo

Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je zpravidla spojeno s nutností řešit případy s mezinárodním prvkem, který představují například místa vzniku škody nebo domicily škůdců a poškozených nacházející se v různých členských státech EU. Jelikož Směrnice neobsahuje speciální úpravu určování příslušnosti soudu a rozhodného práva, je nutné aplikovat obecnou úpravu dle nařízení Brusel I bis³¹ a Řím II.³²

3.1 Příslušnost soudu

Poškozený je oprávněn v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis zvolit jako příslušný soud toho členského státu, ve kterém se nachází domicil škůdce (obecná příslušnost) a dále dle čl. 7 odst. 2 Brusel I bis soudy členských států dle místa kde došlo ke vzniku škody nebo místa, kde nastala příčinná událost, která vedla ke vzniku škody (zvláštní příslušnost).³³

Nedávný rozsudek ve věci *CDC Hydrogen Peroxide*³⁴ upřesnil podmínky pro založení zvláštní příslušnosti dle čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I,³⁵ tedy dnešního čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, pro spory o náhradu škody z kartelových dohod. Soudní dvůr v řízení o předběžné otázce vznesené zemským soudem v Dortmundu nejprve konstatoval, že všichni škůdci, kteří dle rozhodnutí Evropské komise porušili unijní předpisy o hospodářské soutěži, se nachází ve stejné právní a faktické situaci,³⁶ dále „že se jednotlivá vnitrostátní práva mohou lišit v otázce podmínek občanskoprávní odpovědnosti účastníků protiprávní kartelové dohody, z této okolnosti vyplývá riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí v případě, kdy by osoba údajně poškozená kartelovou dohodou podala žaloby k soudům různých členských států.“³⁷ a tedy z výše uvedeného dovodil splnění podmínek pro aplikaci čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I. Soudní dvůr rovněž potvrdil, že uzavření smíru se škůdcem, dle jehož domicilu bylo zahájeno řízení ve věci náhrady škody a následné zpětvzetí žaloby poškozeným, nemá vliv na

³¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis). 2012, číslo celex: 32012R1215.

³² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). 2007, číslo celex: 32007R0864.

³³ Rozsudek ze dne 30. listopadu 1976, *Handelswekerij Bier v. Mines de Potasse d'Alsace*, C-21/76, EU:C:1976:166, bod 24.

³⁴ Rozsudek ze dne 21. května 2015, *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335.

³⁵ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I). 2000, číslo celex: 32001R0044.

³⁶ *CDC Hydrogen Peroxide*, op. cit., bod 21.

³⁷ *CDC Hydrogen Peroxide*, op. cit., bod 22.

jednou založenou příslušnost soudu vedoucího řízení, ledaže by ostatní žalovaní škůdci prokázali existenci tajné dohody uzavřené za účelem vytvoření nebo zachování podmínek pro založení zvláštní příslušnosti konkrétního soudu dle čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I.³⁸ V souvislosti s výše uvedeným závěrem Soudního dvora je nutno zmínit, že rozsudek ve věci *CDC Hydrogen Peroxide*, byl vynesen 21. května 2015, tedy v době, kdy se právní úprava soukromoprávního vymáhání soutěžního práva napříč členskými státy lišila a riziko vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí bylo vyšší, než je v současnosti v důsledku uplynutí transpoziční lhůty Směrnice. Jelikož Směrnice sjednocuje pouze dílčí otázky související se soukromoprávním vymáháním soutěžního práva, nikoliv komplexní podmínky občanskoprávní odpovědnosti účastníků kartelové dohody, bude dle mého názoru i nadále možné žalovat škůdce v souladu s čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, jelikož stále hrozí riziko vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí.

Druhou otázkou, kterou se Soudní dvůr v rozsudku ve věci *CDC Hydrogen Peroxide* zabýval, byl výklad čl. 5 bodu 3 nařízení Brusel I, přičemž judikoval, že účastníci kartelové dohody mohou být žalováni u soudu, v jehož obvodu se nachází místo příčinné události, která vedla ke vzniku škody, tedy místo kde byla kartelová dohoda definitivně uzavřena nebo místo, kde byla uzavřena dohoda, která je sama o sobě příčinnou událostí. Ohledně místa vzniku škody Soudní dvůr uvedl, že postoupení pohledávek na náhradu škody jinému subjektu nemůže změnit soudní příslušnost. V důsledku tohoto závěru je pak nutno podat žalobu zvlášť u každého soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo některého z poškozených. Pojetí místa vzniku škody tedy není příznivé pro Cartel Damage Claims („CDC“) a další subjekty specializující se na odkup a následné vymáhání pohledávek na náhradu škody, rovněž určení konkrétního místa příčinné události vedoucí ke vzniku škody může vzhledem k délce trvání, četnosti a propojenosti kartelových dohod působit obtíže.³⁹ Článek 5 odst. 3 nařízení Brusel I, dnešní čl. 7 bod 2 nařízení Brusel I bis, se tedy nejeví jako vhodný nástroj k vymáhání nároků plynoucích z porušení pravidel hospodářské soutěže.

Jako poslední se Soudní dvůr zabýval možností sjednání příslušnosti soudu některého z členských států mezi škůdcem a poškozeným, v jehož důsledku by se zabránilo aplikaci

---

³⁸ *CDC Hydrogen Peroxide*, op. cit., body 30-31.

³⁹ GEELHAND, Laurent; GARTAGANI Stella. CDC v Akzo Nobel and Others: Clarifications on the Jurisdiction Rules in Cartel Damages Claims. *Journal of European Competition Law&Practice*, 2015, Vol. 6, No. 10, ISSN 2041-7764, s. 714.

obecné i zvláštní příslušnosti soudů. Dospěl k tomu, že taková prorogační doložka, která pouze abstraktně odkazuje na spory vzniklé ze smlouvy, nemůže být platně sjednána ve vztahu k porušení pravidel hospodářské soutěže, jelikož poškozený si v době sjednávání takové doložky není vědom existence protiprávní kartelové dohody, které se účastní škůdce, a tudíž se mezi nimi nemůže jednat o smluvní vztah.⁴⁰

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že jako nejvhodnější ustanovení pro vymáhání náhrady škody v důsledku porušení pravidel hospodářské soutěže se jeví čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis tedy čl. 6 odst. 1 dle dříve použitelného nařízení Brusel I. Zvláště v případech kartelových dohod s vysokým počtem participujících subjektů se poškozeným otevírá možnost postoupit své pohledávky subjektům jako je CDC, které si následně za pomoci tzv. *forum shopping* zvolí dle domicilu některého ze škůdců nejvhodnější jurisdikci k vymáhání nároků na náhradu škody.⁴¹ Při zvažování nejvhodnější jurisdikce budou posuzovány kritéria jako je existence specializovaných senátů či soudů pro spory v oblasti hospodářské soutěže, možnost uplatnění hromadných žalob, jazyk řízení, soudní poplatky, obvyklá rychlost soudního řízení, možnost komunikovat se soudem elektronickými prostředky a podobné.⁴² Přestože Směrnice sjednotila některá pravidla upravující žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů o hospodářské soutěži, soudy členských států jako jsou UK a Nizozemsko budou poškození na základě výše uvedených kritérií jistě preferovat nad soudy ostatních členských států.

3.2 Rozhodné právo

Pravidla pro určení rozhodného práva, dle kterého bude žaloba na náhradu škody posuzována, obsahuje nařízení Řím II. V případě porušení pravidel hospodářské soutěže se uplatní zvláštní pravidlo dle čl. 6, které je vyjasněním obecného pravidla a představuje lepší vyvážení zájmů zúčastněných subjektů než obecné pravidlo uvedené v čl. 4 nařízení Řím II⁴³, jenž stanoví, že rozhodným právem je právo země, ve které škoda vznikla, bez ohledu na to,

---

⁴⁰ GEELHAND, Laurent; GARTAGANI Stella. 2015, op. cit., s. 714.

⁴¹ KYZLINKOVÁ, Šárka. Konsekvence a rizika příslušnosti soudu ve sporech o náhradu škody ze zakázaných dohod. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 10, ISSN 1803-6554, s. 299.

⁴² CLASSEN, Ulrich. Choice of Forum: Considerations from a Practitioner's Perspective, s. 7. Dostupné z: https://www.carteldamageclaims.com/wp-content/uploads/2017/04/UC_MaCCI-Presentation-Mannheim-11-Nov-2016.pdf

⁴³ Recitály 19 a 21 nařízení Řím II.

v jaké zemi došlo k příčinné události vedoucí ke vzniku škody. První část čl. 6 odst. 3 nařízení Řím II se aplikuje na případy, kdy je žalován pouze jeden škůdce a poškozenému vznikly nároky na náhradu škody v důsledku narušení trhu ve více členských státech, tedy zpravidla na případy omezení hospodářské soutěže ve formě zneužití dominantního postavení na trhu. Poškozený tak může zvolit právo té země, jejíž trh byl významně a přímo narušen a v níž současně podává žalobu. Druhá část čl. 6 odst. 3 nařízení Řím II se pak aplikuje v případech kdy je žalováno více škůdců a poškozenému vznikly nároky na náhradu škody v důsledku narušení trhu ve více členských státech, tedy na případy omezení hospodářské soutěže ve formě kartelových dohod. Pokud poškozený v souladu s čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis žaluje více škůdců u jednoho soudu a zároveň trh členského státu, ve kterém se nachází tento soud, patří mezi přímo a významně narušené trhy, může poškozený zvolit pouze lex fori.⁴⁴ Pravidlo zmíněné jako druhé v pořadí je vhodně navázáno na čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis a usnadňuje vymáhání soukromoprávních nároků v řízeních s velkým množstvím žalovaných, jako bylo řízení ve věci *CDC Hydrogen Peroxide*.

Soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem zahrnují zpravidla unijní prvek tj. možnost ovlivnit obchod mezi členskými státy, naopak přítomnost unijního prvku, ale automaticky neznamená přítomnost mezinárodního prvku a související aplikaci nařízení Brusel I bis a nařízení Řím II, jelikož dle J. Pařila, který ve svém článku odkazuje na názor M. Orgoníka, může „*podmínka unijního prvku může být splněna i při jednání výhradně tuzemských subjektů pouze na národním, regionálním nebo dokonce lokálním trhu.*“⁴⁵ V takovéto situaci tedy nezbývá než postupovat dle konkrétní národní úpravy.

---

⁴⁴ PAŘIL, Jaromír. Unijní úprava vymáhání náhrady škody za porušení soutěžně právních předpisů: rozhodné právo a směrnice 2014/104/EU. *Antitrust*, 2015, č. 3, ISSN 1804-1183, s. 80.

⁴⁵ PAŘIL, Jaromír. 2015, op. cit., s. 79.

4 Cíle a působnost Směrnice a Zákona o náhradě škody

Důvodová zpráva⁴⁶ k Směrnici uvádí dva hlavní cíle Směrnice, a to „*optimalizaci vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a zajištění toho, aby mohly osoby, které byly poškozeny porušením pravidel hospodářské soutěže EU, získat plnou náhradu za škodu, která jim byla způsobena.*“⁴⁷ Ohledně optimalizace vzájemného vztahu důvodová zpráva uvádí, že veřejnoprávní a soukromoprávní vymáhání se mají vzájemně doplňovat. V reakci na rozsudek *Pfleiderer* a následné nejasnosti ohledně přístupu poškozených k prohlášením v rámci programu shovívavosti a návrhů na narovnání je zdůrazněno, že soukromé vymáhání nesmí ohrožovat účinnost programů shovívavosti ani řízení o narovnání.⁴⁸ Sama Směrnice rovněž zmiňuje nutnost koordinace mezi oběma formami vymáhání soutěžních předpisů a to zejména ohledně přístupu k dokumentům, které jsou v držení orgánů pro hospodářskou soutěž.⁴⁹ Ve vztahu k plné náhradě škody důvodová zpráva zmiňuje Zelenou knihu z roku 2005 a znovu uvádí tam zmíněný výčet překážek efektivního prosazování soukromého vymáhání soutěžního práva, které dle názoru Komise stále přetrvávají. Vedlejším efektem práva na plnou náhradu způsobené škody pak má být vytvoření rovnějších podmínek na vnitřním trhu pro podniky.⁵⁰ Samotná Směrnice pak zdůrazňuje právo na plnou náhradu škody mezi úvodními články, konkrétně v čl. 3.

Zákon o náhradě škody si dle důvodové zprávy⁵¹ klade, shodně se Směrnicí, za cíl chránit určité dokumenty, sloužící jako důkazní prostředky při veřejnoprávním vymáhání soutěžního práva dle zákona č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže, v platné znění (dále jen „ZOHS“). Výslovné zajištění získání plné náhrady škody poškozenými důvodová zpráva neuvádí, ale zmiňuje jako další cíl úpravy zlepšení pozice poškozeného a to prostřednictvím úprav hmotněprávních a procesních pravidel týkající se „*např. náhrady škody způsobené několika osobami při omezování hospodářské soutěže, důkazních břemen či domněnky pro zvláštní typy těchto případů, přenosu navýšených cen, běhu a délky*

---

⁴⁶ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže. 2013, číslo celex: 52013PC0404.

⁴⁷ Návrh Směrnice. 2013, op. cit. s. 3.

⁴⁸ Návrh Směrnice. 2013, op. cit. s. 3-4.

⁴⁹ Recitál 6 Směrnice.

⁵⁰ Návrh Směrnice. 2013, op. cit. s. 5.

⁵¹ Sněmovní tisk 991/0, část č. 1/8, vládní návrh zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. 2016.

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=991&CT1=0>

*promlčecích lhůt.*⁵² Při porovnání cílů Směrnice a Zákona o náhradě škody je zjevné, že se český zákonodárce nijak nesnažil o vytyčení dalších cílů, kromě těch co uvádí Směrnice. V souvislosti s posílením práv poškozených a zajištěním jejich práva na plnou náhradu škody by stálo za úvahu si jako jeden z cílů nové úpravy zvolit taktéž zajištění kolektivního vymáhání soukromoprávních nároků. Na druhou stranu kolektivní vymáhání práv je použitelné i v jiných odvětvích práva než pouze v právu soutěžním, zákonodárce tedy může zvažovat variantu obecné úpravy kolektivních žalob, která by se nevztahovala pouze na soutěžní právo.

Na základě výše popsaného lze učinit závěr, že cílem Směrnice a její transpozice v podobě Zákona o náhradě škody sice je zajištění plné náhrady škody pro poškozené, ale nikoliv za cenu ohrožení programu shovívavosti a řízení o narovnání jakožto hlavních instrumentů veřejnoprávního vymáhání. O zajištění plné náhrady škody všem poškozeným lze mít jisté pochyby, jelikož se Směrnice vydává cestou minimální harmonizace, jak ostatně nasvědčuje termín „*určitá pravidla*“ v názvu Směrnice, a nesjednocuje veškerá pravidla důležitá z hlediska soukromého vymáhání tj. zejména pojem škody a kalkulace její výše, pojetí příčinné souvislosti, kolektivní vymáhání práva na náhradu škody, ale pouze některá, jako je zpřístupnění důkazů, promlčecí lhůty, společná a nerozdílná odpovědnost.⁵³

4.1 Věcná působnost

Jak již bylo podrobně rozepsáno v druhé kapitole, Směrnice sjednocuje určitá pravidla pro soukromé vymáhání článků 101 a 102 SFEU, nikoliv jiných oblastí soutěžního práva. Ostatně rozsah věcné působnosti Směrnice je stanoven s ohledem na čl. 3 Nařízení č. 1/2003 tak, že hmotněprávní a procesní úprava Směrnice se vztahuje na porušení článku 101 nebo 102 SFEU nebo porušení vnitrostátních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, pokud jsou tyto předpisy aplikovány národními soutěžními úřady a soudy souběžně v téže věci s právem EU.⁵⁴ V případech, kdy je požadována náhrada škody v důsledku souběžného porušení unijních i vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži je vysoce žádoucí, aby se na nárok vztahovala stejná hmotněprávní i procesní úprava, jelikož „*uplatnění rozdílných*

⁵² Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 26.

⁵³ TRULI, Emmanuela. Will Its Provisions Serve Its Goals? Directive 2014/104/EU on Certain Rules Governing Actions for Damages for Competition Law Infringements. *Journal of Competition Law & Practice*, 2016, Vol. 7, No. 5, ISSN 2041-7764 s. 300.

⁵⁴ PIPKOVÁP, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky. *Obchodněprávní revue*, 2015, č.7-8, ISSN 1803-6554, s. 215.

*pravidel týkajících se občanskoprávní odpovědnosti na jeden konkrétní případ protisoutěžního chování by nejenže soudcům znemožňovalo danou věc projednat, nýbrž znamenalo by rovněž právní nejistotu všech zúčastněných stran a mohlo by vést k protichůdným výsledkům v závislosti na tom, zda vnitrostátní soud posoudí danou věc jako porušení právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže, nebo vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži.*⁵⁵

Zákon o náhradě škody pak přebírá věcnou působnost Směrnice, avšak nad její rámec se vztahuje i na situace, kdy bylo zakázanou dohodou nebo zneužitím dominantního postavení na trhu porušeno pouze české soutěžní právo nebo právo jiného členského státu, bez souběžné aplikace s právem unijním.⁵⁶ Jelikož české soudy se zatím setkávají ve většině případů se soukromým vymáháním čistě vnitrostátních soutěžních předpisů, je výše popsané rozšíření působnosti Směrnice pochopitelné.⁵⁷ Dvojkolejnost úpravy by byla zbytečně matoucí a navíc by se český zákonodárce musel spokojit se současnou (nedostatečnou) úpravou soukromého vymáhání soutěžního práva nebo přijmout úpravu zcela novou, což by jistě nebylo časově ani finančně efektivní. Jednotná úprava rovněž zjednoduší řešení situací, kdy až v průběhu řízení vyjde najevo, že předmětné porušení pravidel hospodářské soutěže nemělo vliv na obchod mezi členskými státy a proto se nebude aplikovat unijní soutěžní právo, ale pouze vnitrostátní. Dále se jednotnou úpravou předejde nežádoucím kalkulacím ze strany škůdci a poškozených, kdy by se výše zmínění dle výhodnosti pravidel mohli snažit podřadit svůj případ pod unijní nebo vnitrostátní úpravou náhrady škody pro porušení předpisů o hospodářské soutěži.⁵⁸ Pokud úpravu Směrnice rozšíří na nároky plynoucí z porušení čistě vnitrostátních soutěžních předpisů většina členských států, což se jeví s ohledem na výše uvedené jako logický postup, Komisi se prostřednictvím Směrnice, podaří unifikovat soukromoprávní vymáhání soutěžního práva nejen na unijní úrovni, ale rovněž na úrovni čistě vnitrostátní.

---

⁵⁵ Návrh Směrnice. 2013, op. cit., s. 13.

⁵⁶ Srov. § 1 Zákona o náhradě škody a čl. 2 odst. 1, 3 Směrnice.

⁵⁷ PETR, Michal. Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. *Antitrust*, 2017, č.1, ISSN 1804-1183, s. 5.

⁵⁸ TRULI, Emmanuela. 2016, op. cit., s. 301.

4.2 Osobní působnost

Směrnice se snaží o co nejširší pojetí subjektů aktivně legitimovaných k podání žaloby na náhradu škody. V recitálech Směrnice je zdůrazněno, že kdokoliv, ať už se jedná o spotřebitele, podnik nebo dokonce orgán veřejné moci, může uplatňovat u vnitrostátních soudů nárok na náhradu škody existuje-li příčinná souvislost mezi škodou a porušením právních předpisů o hospodářské soutěži.⁵⁹ Ustanovení čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Směrnice pak znovu přiznává toto právo všem osobám, respektive všem fyzickým a právnickým osobám. Směrnice tak reflektuje rozsudek ve věci *Courage*, kterým bylo stranám zakázané dohody přiznáno za určitých podmínek právo domáhat se náhrady škody vůči ostatním stranám zakázané dohody.⁶⁰ Podmínka kauzálního nexu mezi způsobenou škodou a porušením soutěžních pravidel je odvozena z rozsudku *Manfredi*,⁶¹ rozsudek ve věci *Otis a další* přiznávající právo na náhradu škody Unii zastoupené v řízení Komisí⁶², pak byl jistě inspirací pro zahrnutí orgánů veřejné moci mezi subjekty jimž se přiznává právo na náhradu škody v důsledku porušení pravidel hospodářské soutěže. Pojetí aktivně legitimovaných je ve Směrnici (dle výkladu níže i v Zákoně o náhradě škody) vymezeno široce, problémy ale bude přinášet odlišná míra rozložení škody mezi žalobce z různých stupňů distribučního řetězce, konečné určení osob aktivně legitimovaných k podání žaloby, tak bude úzce souviset s problematikou *passing-on*,⁶³ která je blíže popsána v dalších kapitolách této práce.

Zákon o náhradě škody v kontrastu se Směrnicí neobsahuje ustanovení explicitně stanovící právo každého na náhradu škody v důsledku omezování hospodářské soutěže. Důvodová zpráva uvádí, že úprava slouží primárně k uplatnění práv poškozených, kterými mohou být fyzické a právnické osoby.⁶⁴ V důvodové zprávě je rovněž zmíněna povinnost tzv. eurokonformního výkladu dle kterého je třeba Zákon o náhradě škody interpretovat ve smyslu Směrnice a ostatních částí evropského práva.⁶⁵ Z toho důvodu se domnívám, že aktivně legitimováni k podání žaloby na náhradu škody dle Zákona o náhradě škody jsou nejen fyzické a právnické osoby ve smyslu spotřebitelů, přímých a nepřímých odběratelů, ale taktéž

---

⁵⁹ Recitály 3 a 11 Směrnice.

⁶⁰ Viz poznámka pod čarou č. 6.

⁶¹ Viz poznámka pod čarou č. 20.

⁶² Rozsudek ze dne 6. listopadu 2012, *Otis a další*, C-199/11, EU: C:2012:684, body 44 a 77.

⁶³ DAVISON, Leigh. Private Damages Actions Under EU Competition Policy: An Exploration of the Ongoing Sea Change in Respect of Such Actions Concerning Articles 101 and 102 TFEU Infringements. *Liverpool Law Review*, 2016, Volume 37, Issue 1-2, ISSN 1572-8625, s. 88-89.

⁶⁴ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 25.

⁶⁵ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 47.

zástupci územních samosprávných celků a státu, jestliže jim v důsledku omezování hospodářské soutěže např. v podobě kartelu stavebních společností, zneužití dominantního postavení významného dodavatele služeb vznikne škoda.

Jako subjekty odpovědné k náhradě škody zmiňuje v čl. 1 odst. 1 Směrnice podniky a sdružení podniků, Zákon o náhradě škody pak užívá pouze pojem škůdci, v důvodové zprávě jako možné škůdce označuje fyzické a právnické osoby.⁶⁶ Žaloba na náhradu škody musí být podána proti konkrétnímu subjektu tedy fyzické nebo právnické osobě. Pojetí podniku, respektive soutěžitele je ale širší, ve většině případů podnik neznamená jednu právnickou osobu, ale širší entitu bez právní subjektivity. Jedna z dceřiných společností může být stranou zakázané dohody nebo zneužívat dominantní postavení na trhu, nicméně protiprávního jednání se bude dopouštět pod vlivem nebo z rozhodnutí mateřské společnosti. Pro žalobce pak bude obecně těžké vyhodnotit, kdo se ve skutečnosti dopouští protiprávního jednání, protiprávně jednající dceřiná společnost navíc nemusí mít dostatečný majetek k uhrazení způsobené škody.⁶⁷ R. Nerudy se domnívá, že v případech kdy „v rozporu se soutěžním právem jednala nemajetná dceřiná společnost, bude pravděpodobně možné zažalovat na náhradu škody pouze prostřednictvím konstrukce pomocníka podle § 2914 OZ nebo jako ručitele dle § 71 odst. 3 ZOK na základě ručení vlivné osoby.“⁶⁸

4.3 Časová působnost

Transpoziční lhůta stanovená Směrnicí uplynula 27. prosince 2016, členské státy měly v této lhůtě povinnost zajistit soulad svých právních předpisů s obsahem Směrnice. Ustanovení čl. 21 odst. 1 Směrnice rovněž stanovila, že hmotněprávní úprava stanovená v transpozičních předpisech členských států se nesmí použít se zpětnou účinností. Podle P.J. Pipkové je tedy zřejmé, že „pokud tak jde o hmotněprávní implementující ustanovení, nemohou se vztahovat na škodu vzniklou před přijetím těchto ustanovení.“⁶⁹ V případě

---

⁶⁶ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 25.

⁶⁷ KUBEŠA, Tomáš. Aktuální stav, právní předpoklady a východiska soukromoprávního vymáhání škody způsobené porušením soutěžního práva v ČR. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 4, ISSN 1210-9126, s. 559-560.

⁶⁸ NERUDA, Robert. Náhrada škody způsobené porušením soutěžního práva v českém a slovenském právu. *Competition Litigation Focus*, 2017, č. 8, s. 4. Dostupné z: <http://www.havelholasek.cz/cs/publikace-media/competition-flash>

⁶⁹ PIPKOVÁP, Petra Joanna 2015, op. cit., s. 217.

procesních předpisů platí klasický postup, a to ten, že dle čl. 21 odst. 2 Směrnice se řízení zahájena před 26. prosincem 2014 dokončí podle dosavadních předpisů.

Částka 90/2017 Sbírký zákonů jenž obsahovala Zákon o náhradě škody, byla rozeslána dne 18. srpna 2017,⁷⁰ samotný Zákon o náhradě škody pak nabyl účinnosti v souladu s ustanovením § 38 Zákona o náhradě škody prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení tedy 1. září 2017. Legisvakační lhůta byla velmi krátká, což je na straně jedné pochopitelné z hlediska zmeškání výše uvedené transpoziční lhůty a možného postihu porušení této povinnosti Komisí. Na straně druhé je problematika soukromoprávního vymáhání soutěžního práva složitá a ne zcela běžná součást právního řádu, navíc vzhledem k malému množství řešených případů nemají soudci krajských soudů s touto problematikou dostatek zkušeností. Z ustanovení § 36 Zákona o náhradě škody vyplývá, že řízení zahájena po 25. prosinci 2016 se dokončí podle Zákona o náhradě škody, tudíž v nich bude užito nových procesních pravidel. Toto řešení sice není v rozporu se Směrnicí, jedná se však o řešení ne zcela tradiční, jelikož předpisy nově vstupující v účinnost ve svých přechodných ustanoveních obvykle stanoví, že řízení zahájena před nabytím účinnosti těchto předpisů se dokončí podle dosavadních předpisů. V důsledku tohoto bude možné v dosud probíhajících řízeních využít nové instituty, které Zákon o náhradě škody upravuje, jako jsou například pravidla pro zpřístupnění důkazů. Přechodná ustanovení týkající se hmotněprávní úpravy Zákon o náhradě škody nestanovuje, což vzhledem k prodloužení promlčecí lhůty pro podání žaloby na náhradu škody a vyloučení objektivní promlčecí lhůty stanovené občanským zákoníkem vnáší nejistotu ohledně běhu promlčecích lhůt.⁷¹

4.4 Místní působnost

Místní působnost Směrnice je důležitá pro škůdce mající sídlo mimo EU, ale implementující zakázané dohody nebo zneužívající své dominantní postavení na území EU. Již v rozsudku *Wood Pulp I* bylo zdůrazněno, že porušení článku 85 Smlouvy o založení Evropského společenství (dnešní článek 101 SFEU) „jako je uzavření dohody, jejímž důsledkem je omezení hospodářské soutěže na společném trhu, se skládá z jednání o dvou prvcích tj. uzavření dohody, rozhodnutí nebo jednání ve vzájemné shodě a jejich

⁷⁰ Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?O=7&T=991>

⁷¹ PETR, Michal. 2017, op .cit., s. 6.

*uskutečňování. Jestliže by aplikovatelnost zákazů stanovených soutěžním právem byla závislá na místě, kde byla dohoda, rozhodnutí nebo jednání ve vzájemné shodě vytvořeny, výsledkem by bylo snadné obcházení těchto pravidel podniky. Proto je rozhodujícím faktorem místo, kde byly uskutečněny.*⁷² Pokud tedy k implementaci zakázaných dochází na území EU nebo je zde zneužíváno dominantní postavení, kromě veřejnoprávního postihu ze strany Komise, hrozí podnikům se sídlem mimo EU nově lepší postih skrze soukromé vymáhání soutěžního práva. Přijetí Směrnice a její transpozici do právních řádů členských států by měly vzít na vědomí všechny podniky bez ohledu na místo svého sídla, které porušují unijní předpisy o hospodářské soutěži, jelikož je nyní pravděpodobnost úspěšného soukromoprávního postihu ze strany poškozených mnohem vyšší.

---

⁷² Rozsudek ze dne 27. září 1988, *Wood Pulp I*, 89/85, EU:C:1988:447, bod 16.

5 Plná náhrada škody

5.1 Porušení povinnosti a zavinění

Aby vůbec připadala v úvahu náhrada škody, musí podnik (soutěžitel) porušit povinnost stanovou právním předpisem. Touto povinností je zákaz uzavírat zakázané dohody ve smyslu čl. 101 SFEU a zákaz zneužívat dominantní postavení na trhu stanovený čl. 102 SFEU. Na vnitrostátní úrovni je zákaz takovýchto dohod stanoven § 3 Zákona na ochranu hospodářské soutěže, zneužívání dominantního postavení na trhu je zakázáno dle § 11 Zákona na ochranu hospodářské soutěže. Existence zákazu sama o sobě nepostačuje k úspěšnému uplatnění nároku na náhradu škody, vznesení nároku na náhradu škody musí umožňovat jiný právní předpis. Po rozhodnutích ve věcech *Courage a Manfredi*, kterými Soudní dvůr potvrdil právo poškozených domáhat se náhrady škody jim způsobené⁷³, stanovuje Směrnice v čl. 3 odst. 1 povinnost členskými státy, aby umožnily poškozeným vymáhat náhradu škody jim způsobené porušením předpisů o hospodářské soutěži. Právní předpisy, které do přijetí Zákona o náhradě škody umožňovaly uplatnit nárok na náhradu škody způsobené porušením předpisů o hospodářské soutěže jsou občanský zákoník, konkrétně obecné ustanovení § 2972 ohledně hospodářské soutěže ve smyslu nekalé soutěže i veřejnoprávní ochrany hospodářské soutěže⁷⁴ a dále § 2990 OZ ve spojení s § 2988 OZ a občanský soudní řád.⁷⁵ Přijetím Zákona o náhradě škody, který je v oblasti náhrady škody *lex specialis* k občanskému zákoníku a dle výslovného znění § 34 odst. 2 Zákona o náhradě škody taktéž k občanskému soudnímu řádu, došlo k doplnění současného právního základu dle požadavků Směrnice na podmínky uplatnění nároku na náhradu škody z omezování hospodářské soutěže.

K otázce porušení povinnosti je vhodné opět zmínit problematiku *follow-on* a *stand-alone* žalob z části popsanou již v podkapitole 2.1 této práce. Žalobci, kteří mají dle § 27 odst. 1 Zákona o náhradě škody k dispozici rozhodnutí soudu, Komise nebo ÚOHS deklarující porušení předpisů o hospodářské soutěži mají automaticky prokázanou existenci omezení

---

⁷³ Viz poznámky pod čarou 6 a 20.

⁷⁴ ONDREJOVÁ, Dana. § 2972 [Soutěžitel, zneužití a omezení účasti v hospodářské soutěži]. In: ONDREJOVÁ, Dana. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. 1. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-522-0, s. 1.

⁷⁵ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 24-25.

hospodářské soutěže a osoby, která ji omezila, v případě rozhodnutí orgánu ochranu hospodářské soutěže z jiného členského státu je dle § 27 odst. 2 Zákona o náhradě škody založena vyvratitelná domněnka protiprávního jednání osoby, která se jej dopustila. K úspěšnému uplatnění nároku na náhradu škody tak musí poškozený prokázat už pouze vznik škody (v některých případech ani toto není zapotřebí, o čemž pojednávají další podkapitoly) a příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a vzniklou škodou. K *stand-alone* žalobám sice Směrnice uvádí, že právo na náhradu škody je přiznáno bez ohledu na skutečnost, zda protiprávní jednání předtím konstatoval orgán pro hospodářskou soutěž⁷⁶, nicméně potenciální žalobci budou muset prokazovat celou triádu porušení povinnosti - škoda - příčinná souvislost mezi nimi.

Otázka existence zavinění jako podmínky náhrady škody je sporná. Rozsudek ve věci *Manfredi* přiznal každé osobě oprávnění, „*uplatňovat neplatnost kartelové dohody nebo jednání zakázaných tímto článkem, a pokud existuje příčinná souvislost mezi takovou dohodou nebo jednáním a utrpěnou újmou, požadovat náhradu této škody*“⁷⁷, rozsudek se ale o dalších podmínkách uplatnění nároku na náhradu škody jako je například existence zavinění nezmiňuje. Rovněž Komise v Bílé knize nenacházela důvod, proč by osoby porušující soutěžní předpisy měly být zbaveny odpovědnosti za jejich porušení pouze z důvodu neexistence zavinění. Komise poukazovala na skutečnost, že některé členské státy se bez požadavku na existenci zavinění zcela obejdou a navrhovala, aby prokázání porušení článků 101 a 102 SFEU znamenalo pro škůdce automaticky povinnost nést odpovědnost za způsobenou škodu s výjimkou úzce definovaných případů omluvitelného omylu.⁷⁸ Obrat nastává s přijetím Směrnice, její důvodová zpráva konstatuje, že úprava otázky zavinění navržená v Bílé knize se odkládá.⁷⁹ Samotná Směrnice pak uvádí, že členské státy mohou ve vnitrostátním právu stanovit pro uplatnění náhrady škody například podmínku zavinění nebo přičitatelnosti, „*pokud jsou v souladu s judikaturou Soudního dvora, zásadami efektivit a rovnocennosti a touto směrnicí.*“⁸⁰ Uvedený obrat je dle mého názoru nelogický v kontextu s proklamovanou snahou Komise o zjednodušení soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, na druhou stranu pochopitelný z politického hlediska. Úprava potřebnosti prokázání

---

⁷⁶ Recitál 13 Směrnice.

⁷⁷ *Manfredi*, op. cit., bod 63.

⁷⁸ Bílá kniha. 2008, op. cit., s. 7.

⁷⁹ Návrh Směrnice. 2013, op. cit., s. 12.

⁸⁰ Recitál 11 Směrnice.

zavinění byla ponechána členským státům, ale prostřednictvím recitálu Směrnice, alespoň lehce zkorigována.

Zákon o náhradě škody neupravuje objektivní či subjektivní odpovědnost za škodu vzniklou omezením hospodářské soutěže, proto je nezbytné vycházet z obecných ustanovení občanského zákoníku. Dle § 2910 OZ je povinnost nahradit škodu pro porušení zákona subjektivní. V případě uplatnění práva na náhradu škody vzniklé omezením hospodářské soutěže by tedy mělo být prokázáno porušení právní povinnosti, škoda, příčinná souvislost mezi nimi a rovněž existence zavinění. Únik z této pro poškozeného nevýhodné situace představuje vyvratitelná domněnka uvedená v § 2911 OZ, když stanoví „*způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.*“⁸¹ Přičemž je asi těžko představitelné, že by se žalovaným podařilo prokázat, že ke vzniku deliktní odpovědnosti nedošlo z důvodu neexistence zavinění. Podle názoru K. Nejezchleba ale „*jinou otázkou je, zda a jak mají potenciální žalobci prokazovat vyšší stupeň zavinění, např. ve formě úmyslu přímého a jakým způsobem toto budou brát obecné soudy v úvahu při posuzování, zda náhradu škody žalující straně přiznat a v jaké výši.*“⁸² Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že česká úprava vyhovuje požadavkům Směrnice. Nárok na náhradu škody sice není založen na objektivní odpovědnosti protiprávně jednajícího subjektu, nicméně kombinace subjektivní odpovědnosti a vyvratitelné domněnky nepředstavuje překážku uplatňování práva na náhradu škody z omezování hospodářské soutěže.

5.2 Škoda

5.2.1 Domněnka vzniku škody

Zlepšení pozice poškozených přináší zavedení vyvratitelné domněnky dle čl. 17 odst. 2 Směrnice, stanovující že porušením právních předpisů formou kartelu ke škodě došlo. Uvedená domněnka je zcela logickou reakcí na skutečnost, že kartely v naprosté většině případů vedou k protiprávnímu zvýšení ceny a není tedy důvod požadovat po poškozených, aby tuto skutečnost prokazovali, čímž by se pouze zbytečně prodlužovalo řízení a vynakládaly

---

⁸¹ BEZOUŠKA, Petr. § 2911 [Domněnka nedbalosti]. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1561.

⁸² NEJEZCHLEB, Kamil. Soukromoprávní vymáhání škody způsobené protisoutěžním jednáním – určení výše škody a role soft law?. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2015, č.3, ISSN 1210-9126, s. 257.

nadbytečné náklady na zpřístupnění důkazů. Podniky porušující hospodářskou soutěž mají z podstaty věci ve své dispozici veškeré důkazy, které jim umožňují domněnku vyvrátit a přenést tak důkazní břemeno na poškozenou stranu.⁸³ Rovnováha mezi stranou žalující a žalovanou výše uvedeným pravidlem tedy není dotčena.

K vymezení případů, na které se domněnka vztahuje, je důležité připomenout definici kartelu tak, jak ji uvádí čl. 2 odst. 14 Směrnice tj. „*dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma či více soutěžiteli s cílem koordinovat jejich soutěžní chování na trhu nebo ovlivňovat příslušné parametry hospodářské soutěže...*“. Uvedená definice vyžaduje přímý úmysl, když uvádí slovní spojení „*dohoda s cílem*“, nikoliv jinou, méně závažnou, formu zavinění. Z tohoto pojetí vyplývá, že domněnka vzniku škody se vztahuje pouze na tzv. kartely *by object*, nikoliv na dohody nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže tj. protisoutěžní jednání *by effect*. Z hlediska dokazování je pro Komisi a národní soutěží úřady vždy výhodnější tvrdit, že cílem zakázané dohody bylo narušení hospodářské soutěže na trhu, jelikož pak nemusí nákladně dokazovat důsledek takovýchto dohod na hospodářskou soutěž. Z popsaného přístupu orgánů ochrany hospodářské soutěže budou těžit i poškození, jelikož mohou využít domněnky vzniku škody. Domněnku vzniku škody pak nelze využít v případech porušení soutěžních předpisů formou zneužití dominantního postavení na trhu. Na spotřebitelích, odběratelích a konkurentech podávajících žalobu na náhradu škody v důsledku omezení hospodářské soutěže formou zneužití dominantního postavení na trhu nebo zakázaných dohod *by effect* tedy i nadále leží důkazní břemeno ohledně jim vzniklé škody.

Další otázka, která musí být v souvislosti s definicí kartelu zodpovězena je otázka, zdali jsou pod pojem kartel zahrnuty pouze horizontální dohody nebo rovněž vertikální dohody. Anglická jazyková verze Směrnice definuje kartel jako „*an agreement or concerted practice between two or more competitors aimed at coordinating their competitive behaviour on the market or influencing the relevant parameters of competition.*“⁸⁴ Jelikož anglická verze Směrnice nepoužívá pojem „*undertakings*“ což by odpovídalo českému „*soutěžitelé*“, ale pojem „*competitors*“, domnívám se, že vhodnější překlad by byl *dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma či více „konkurenty“* namísto použitého „*soutěžiteli*“. Bylo by pak na první pohled zřejmé, že Směrnice pod pojem kartel řadí pouze horizontální dohody,

⁸³ Návrh Směrnice. 2013, op. cit., s. 19. a recitál 47 Směrnice.

⁸⁴ Čl. 2 odst. 14 Směrnice, anglická jazyková verze.

nikoliv dohody vertikální, jelikož strany vertikálních dohod působí na jiných úrovních trhu, a tudíž nemohou být ze své podstaty konkurenty.⁸⁵ Navíc byla definice kartelu uvedená ve Směrnici zřejmě převzata z definice kartelu uvedené v bodu 1 Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (leniency program),⁸⁶ kde se rovněž v anglické verzi užívá pojmu „competitors“, přičemž leniency program se nevztahuje na vertikální dohody.⁸⁷ Výraz „competitors“ a „non-competitors“ nadto pro rozlišení horizontálních a vertikálních dohod používá rovněž anglická jazyková verze Sdělení Komise – Sdělení o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž podle čl. 101 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (sdělení de minimis).⁸⁸ Uplatnění domněnky vzniku škody pouze v případech horizontálních dohod rovněž odpovídá rozsahu zpřístupnění důkazů dle Směrnice, když čl. 6 odst. 6 Směrnice neumožňuje přístup poškozených k prohlášením učiněným v rámci programu shovívavosti a návrhům na narovnání. V případech, kdy poškození nemají přístup k důkazním prostředkům v důsledku zákazu stanoveného Směrnicí, nastupuje vyvratitelná domněnka vzniku škody. Z výše uvedeného vyplývá, že pouze poškození podávající žalobu na náhradu škody v důsledku omezení hospodářské soutěže formou horizontální dohody mohou využít domněnky vzniku škody. Tento jazykový a systematický výklad na druhou stranu není v souladu s teleologickým výkladem Směrnice, jelikož jejím účelem je zajistit plnou náhradu škody všem poškozeným a měla by proto ulehčovat vymáhání jejich nároků, konečné posouzení této otázky by v případě sporu bylo ponecháno vnitrostátním soudům, potažmo Soudnímu dvoru.

Český Zákon o náhradě škody přesně transponuje v ustanovení § 3 Zákona o náhradě škody vyvratitelnou domněnku vzniku škody slovy: „*Má se za to, že omezováním hospodářské soutěže ve formě kartelu vzniká škoda.*“ Naopak v české definici kartelu uvedené v § 2 odst. 1 písm. e) Zákona o náhradě škody nalezneme drobné odchýlení od definice uvedené ve Směrnici, když Zákon o náhradě škody definuje kartel jako „*horizontální dohodu nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma nebo více soutěžiteli, jejímž cílem je koordinovat jejich soutěžní chování na trhu nebo ovlivňovat příslušné parametry hospodářské soutěže.*“ Implementace v Zákoně o náhradě škody přesně odpovídá smyslu výkladového ustanovení

---

⁸⁵ KINDL, Jiří, MUNKOVÁ, Jindřiška. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 3., přepracované vydání.* Praha: C. H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-627-2, s. 170.

⁸⁶ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 2015, číslo celex: 02006XC1208(04)-20150805.

⁸⁷ KINDL, Jiří, MUNKOVÁ, Jindřiška. 2016, op. cit., s. 498.

⁸⁸ KINDL, Jiří, MUNKOVÁ, Jindřiška. 2016, op. cit. s. 165.

Směrnice dle jazykového a systematického výkladu. Definice kartelu sice obsahuje výraz soutěžitelé, na druhou stranu z doplnění slova horizontální je naprosto zřejmé, že pod pojem kartel jsou zahrnuty pouze horizontální dohody a nikoliv dohody vertikální. S ohledem na jeden z cílů Směrnice, jimž je zajištění plné náhrady škody pro poškozené je otázkou k zamyšlení, zda definice pojmu kartel neměla jít nad rámec stanovený Směrnicí stejně jako úprava v sousedním Polsku a neměla jasně zahrnout pod pojem kartel rovněž vertikální dohody a dále stanovit, že domněnka vzniku škody se vztahuje rovněž na zneužití dominantního postavení na trhu.⁸⁹

5.2.2 Společná a nerozdílná odpovědnost

Článek 11 Směrnice upravuje institut společné a nerozdílné odpovědnosti podniků za škodu způsobenou porušením právních předpisů o hospodářské soutěži. Poškození mohou žádat náhradu škody v plné výši na kterémkoli z podniků zúčastněných na protisoutěžním jednání a to bez ohledu na jejich podíl na odpovědnosti za způsobenou škodu. Určení podílu na odpovědnosti za škodu způsobenou protisoutěžním jednáním bude důležité až následně v rámci vzájemného vyrovnání mezi porušiteli, které již ale není věcí, kterou by se měli zabývat poškození.⁹⁰ Institut solidární odpovědnosti za způsobenou škodu je známý většině právních řádů členských států, Směrnice nicméně zavádí jisté výjimky z tohoto institutu pro podniky, kterým byla prominuta pokuta na základě spolupráce v rámci *leniency programu*, ve vztahu k malým a středním podnikům⁹¹ a rovněž pro podniky, které již nahradily škodu v rámci narovnání.

Podniky, kterým byla na základě jejich účasti v rámci programu shovívavosti prominuta pokuta, odpovídají dle čl. 11 odst. 4 Směrnice solidárně za způsobenou škodu pouze svým přímým a nepřímým odběratelům a dodavatelům, jiným poškozeným (například přímým a nepřímým odběratelům a dodavatelům ostatních účastníků kartelu a konkurenčních podniků), pouze v případě, že odškodnění nelze získat od ostatních podniků, které se účastnily protiprávního jednání. Výše popsané omezení je odůvodněno snahou o soulad veřejnoprávního a soukromoprávního vymáhání a zachování současné efektivity programu

---

⁸⁹ Dostupné z: <https://www.schoenherr.eu/publications/publications-detail/private-enforcement-act-adopted-by-the-polish-parliament/>

⁹⁰ DAVISON, Leigh. 2016, op. cit., s. 100.

⁹¹ Definice malého a středního podniku dle doporučení Komise 2003/361/ES.

shovívavosti. Jelikož podnik, kterému je prominuta pokuta, se zpravidla proti rozhodnutí o prominutí pokuty neodvolává, předmětné rozhodnutí nabude právní moci dříve než v případě ostatních podniků zúčastněných na zakázané dohodě, v důsledku čehož je vysoce pravděpodobné, že podnik, kterému byla prominuta pokuta, bude prvním, vůči komu budou vneseny žaloby na náhradu škody. Jestliže by společná a nerozdílná odpovědnost škůdců nebyla nijak omezena, podnik, jemuž byla sice veřejnoprávní pokuta Komisí prominuta, by v rámci soukromého vymáhání musel hradit škodu i za ostatní účastníky zakázané dohody. Takovýto stav je pak vysoce nežádoucí, jelikož odrazuje podniky od účasti v programu shovívavosti a narušuje v konečném důsledku veřejnoprávní vymáhání soutěžního práva.⁹²

Malé a střední podniky, jejichž tržní podíl na relevantním trhu je menší než 5 % po celou dobu protiprávního jednání a uplatňování společné a nerozdílné odpovědnosti by nezvratně ohrozilo jejich hospodářskou životaschopnost a způsobilo by to ztrátu celé hodnoty jeho aktiv, jsou dle čl. 11 odst. 2 Směrnice solidárně odpovědné pouze vůči svým přímým a nepřímým odběratelům. Druhá část definice vychází z podmínek, za kterých může uložit pokutu Komise v rámci veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva. Ustanovení čl. 11 odst. 3 Směrnice stanoví další podmínku pro uplatnění omezené solidární odpovědnosti a tou je skutečnost, že malé a střední podniky dosud neporušily pravidla hospodářské soutěže nebo nebyly organizátorem porušování předpisů o hospodářské soutěži ani nenutily jiné k účasti na protisoutěžním jednání. Pokud tato další podmínka není splněna, jsou malé a střední podniky solidárně odpovědné rovněž za škodu způsobou jiným poškozeným. Smyslem uvedených ustanovení je ochrana malých a středních podniků, jelikož jsou zpravidla ekonomicky zranitelnější než ty velké. Na druhou stranu i velký podnik se může nacházet ve finančních obtížích, tuto skutečnost, ale Směrnice ve výjimkách nereflektuje.⁹³ Dle čl. 19 Směrnice pak nemohou poškození, kteří již byli odškodněni podnikem omezujícím hospodářskou soutěž v rámci procedury narovnání, znovu uplatňovat svůj nárok na náhradu škody v civilním řízení vůči tomuto podniku, ale pouze ve vztahu k ostatním stranám zakázané dohody, přičemž jejich nárok na náhradu škody vůči ostatním stranám zakázané dohody je sníženo o to, co již obdrželi v rámci narovnání.

---

⁹² Návrh Směrnice. 2013, op. cit., s. 17.

⁹³ BOVIS, Christopher H., CLARKES, Charles M. Private Enforcement of EU Competition Law. *Liverpool Law Review*, 2015, Volume 36, Issue 1, ISSN 1572-8625. s. 68.

Český právní řád již před přijetím Směrnice obsahoval úpravu solidární odpovědnosti za škodu způsobenou několika škůdci, a to v ustanovení § 2915 a násl. občanského zákoníku. Obecná úprava společné a nerozdílné odpovědnosti soutěžitelů omezujících hospodářskou soutěž je pro přehlednost znovu uvedena v Zákoně o náhradě škody, s tím rozdílem oproti obecné úpravě, že se dle § 5 odst. 1 Zákona o náhradě škody zakazuje soudu rozhodovat o tom, že škůdce nahradí škodu podle své účasti na škodlivém následku, jelikož by to bylo v rozporu s požadavkem Směrnice na náhradu škody v plné výši. Zákon o náhradě škody v § 6, 7 a 8 ve shodě se Směrnicí upravuje tři výjimky ze solidární odpovědnosti škůdců.⁹⁴ Oproti úpravě spolupracujícího škůdce obsažené ve Směrnici, ale dle § 6 odst. 2 Zákona o náhradě škody platí, že za nedobytnou pohledávku se nepovažuje pohledávka, která byla ve vztahu k dalším škůdcům promlčena, spolupracující škůdce tudíž nemusí z důvodu promlčení pohledávek ostatních poškozených nahrazovat škodu těmto poškozeným. Požadování náhrady škody pro jiné kategorie poškozených než přímé a nepřímé dodavatele nebo odběratele spolupracujícího škůdce jen z důvodu promlčení nároku by bylo dle důvodové zprávy nespravedlivé. V neposlední řadě pak pozitivně hodnotím českou transpozici předmětných ustanovení Směrnice do Zákona o náhradě škody, jelikož je z nich oproti Směrnici lépe rozpoznatelná skutečnost, že se rozlišují tři kategorie poškozených a to „*přímí nebo nepřímí odběratelé nebo dodavatelé spolupracujícího škůdce, přímí nebo nepřímí odběratelé nebo dodavatelé ostatních (solidárních) škůdců a ostatní poškození, kteří nejsou přímými nebo nepřímými odběrateli nebo dodavateli škůdců*“⁹⁵, přičemž rozlišení poškozených má základní vliv na posouzení rozsahu solidární odpovědnosti.

Ohledně omezení solidární odpovědnosti malých a středních podniků za škodu způsobenou jen vůči jejich přímým a nepřímým odběratelům jde Zákon o náhradě škody nad rámec Směrnice, když stanoví, že solidární odpovědnost za škodu se vztahuje nejen na přímé a nepřímé odběratele, ale i dodavatele. Tímto rozšířením má být lépe vystihnout cíl Směrnice, kterým je plná náhrada škody všem poškozeným.⁹⁶ Úprava vyrovnání obsažená v Zákoně o náhradě škody pak plně odpovídá požadavkům stanovených v čl. 19 Směrnice.

K výše uvedenému je vhodné poznamenat několik závěrů, prvním je skutečnost, že pravidlo ohledně společné a nerozdílné odpovědnosti ze své podstaty ulehčuje pozici pouze

---

⁹⁴ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 53.

⁹⁵ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 54.

⁹⁶ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 56.

poškozeným usilujícím o náhradu škody v důsledku omezení hospodářské soutěže formou zakázaných dohod, poškození v důsledku zneužití dominantního postavení na trhu z uvedeného institutu zpravidla nijak těžít nebudou (vyjma ojedinělých případů kolektivní dominance). Možnost žalobců zvolit si, na kom budou vymáhat (celou) škodu pravděpodobně povede k ohrožení velkých a finančně stabilních podniků neúčastnících se programu shovívavosti, jelikož ty jsou spíše schopny nahradit škodu a nevztahuje se na ně výjimka ze solidární odpovědnosti jako v případě malých a středních podniků. Rovněž koordinace žalob poškozených s cílem vymáhat škodu na jednom ze škůdců může vést k ohrožení jeho existence.⁹⁷ Možnost dalších poškozených domáhat se náhrady škody na spolupracujícím škůdci v případě, že jsou jejich pohledávky vůči ostatním členům kartelu nedobytné, pak bude jistě dalším z faktorů, které budou potenciálními účastníky leniency programů zvažovány před tím, než se rozhodnou pro spolupráci s Komisí či národními soutěžními úřady.

5.2.3 Určení výše škody

Pojem škody a rozsah její náhrady v souvislosti s porušením unijních soutěžních pravidel byl poprvé definován rozsudkem *Manfredi*. Náhrada škody se dle tohoto rozsudku skládá z náhrady skutečné škody (*damnum emergens*), ušlého zisku (*lucrum cessans*) a platby úroků.⁹⁸ Tento koncept převzala i Směrnice, což dokazují její recitály⁹⁹ a zvláště pak ustanovení čl. 3 Směrnice. Oproti výše uvedenému rozsudku však čl. 3 odst. 2 Směrnice výslovně zakazuje nadměrné odškodňování poškozených ať už ve formě vícenásobné, represivní nebo jiné náhrady škody. Komplexní závazná pravidla ohledně vyčíslení škody Směrnice neobsahuje, tudíž je úprava a stanovení výše škody při respektování zásady rovnocennosti a efektivity ponechána na členských státech, respektive jejich soudech.¹⁰⁰ Jedinou úpravu, kterou jsou členské státy povinny zakomponovat do svých právních řádů ve vztahu k vyčíslení škody je požadavek dle čl. 17 odst. 1 Směrnice na určení výše škody odhadem v případech, kdy byl prokázán vznik škody, avšak její přesné vyčíslení je prakticky nemožné nebo nepřiměřeně obtížné. Ohledně úroku, jakožto vyjádření znehodnocení peněz plynutím času, Směrnice stanoví, že se počítá od vzniku škody do okamžiku zaplacení odškodnění, přičemž není rozhodné, zdali je v členských státech úrok považován za

⁹⁷ BOVIS, Christopher H.; CLARKES, Charles M. 2015, op. cit., s. 67.

⁹⁸ Viz poznámka pod čarou č. 20.

⁹⁹ Recitály 12 a 13 Směrnice.

¹⁰⁰ Recitál 46 Směrnice.

samostatnou kategorií, součástí skutečné škody nebo ušlého zisku.¹⁰¹ Dále mají mít dle čl. 17 odst. 3 Směrnice vnitrostátní soudy možnost žádat o pomoc vnitrostátní soutěžní úřady v případech vyčíslení náhrady škody.

Jelikož určení přesné výše škody je asi nejobtížnější částí pro úspěšné soukromé vymáhání nároku, vydala Komise Praktický průvodce určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Praktický průvodce“).¹⁰² Praktický průvodce je v první řadě nezávazný dokument mající pouze informativní charakter, který neukládá vnitrostátním soudům žádnou povinnost. Popisuje a uvádí výhody a nevýhody metod a modelů, které lze využít pro výpočet výše škody, je tedy vhodnou pomůckou pro soudce nemající s touto problematikou dostatek zkušeností. Soud si musí odpovědět na otázku, jaká by hypoteticky byla pozice poškozeného, kdyby k protiprávnímu jednání (uzavření zakázané dohody, zneužití dominantního postavení na trhu) vůbec nedošlo.¹⁰³ Soud tudíž uměle rekonstruuje stav bez protiprávního jednání, následně jej porovná se skutečným stavem a na základě tohoto určit výši vzniklé škody. Je více než zřejmé, že vyčíslení škody nemůže být nikdy stoprocentně přesné, jelikož vývoj trhu a faktory jej ovlivňující nelze zpětně s jistotou určit, a tudíž se v případě vyčíslení škody jedná spíše o odhad. Ostatně taky způsob, na základě kterého soud určil náhradu škody, je častým odvolacím důvodem ze strany žalovaných.¹⁰⁴

Srovnávací metody vycházejí z toho, že porovnávají určitou veličinu např. cenu výrobků, velikost tržních podílů nebo ziskovost marží na stejném trhu před, v průběhu nebo po ukončení protisoutěžního jednání, popřípadě s jiným výrobním nebo zeměpisným trhem. Výhoda srovnávacích metod spočívá v tom, že pracují se skutečnými údaji na stejném nebo obdobném trhu.¹⁰⁵ Srovnávání situace na trhu před, během a po ukončení protiprávního jednání ale není spolehlivé v případech dlouhotrvajícího porušování soutěžních pravidel ať už v podobě kartelu nebo zneužívání dominantního postavení na trhu. Cenu nebo jinou porovnanou veličinu mohou v dlouhodobém časovém horizontu ovlivnit i jiné faktory než

---

¹⁰¹ Recitál 12 Směrnice.

¹⁰² Praktický průvodce určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie. SWD(2013) 205.

Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html

¹⁰³ EGER, Thomas; WEISE Peter. [Újma a škoda jako ekonomické a právní kategorie kartelového práva]. In TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009, ISBN 978-80-904209-5-3, s. 30.

¹⁰⁴ BOVIS, Christopher H.; CLARKES, Charles M. 2015, op. cit. s. 59.

¹⁰⁵ Praktický průvodce. 2013, op. cit. s. 17.

je samotné protisoutěžní jednání, jako je kupříkladu změna právních předpisů regulující danou oblast, navýšení cen vstupních surovin nebo změna v nákupních preferencích spotřebitelů. Dále srovnávání vývoje trhu v určitém období může být ovlivněno tím, že se ne vždy podaří přesně určit počátek a konec protisoutěžního jednání.¹⁰⁶ Porovnávání určité veličiny na podobných výrobních nebo zeměpisných trzích zase nese riziko, že i tyto trhy mohly být ovlivněny protisoutěžním jednáním, a tudíž neposkytují vhodný podklad pro srovnávání. Kromě srovnávacích metod uvádí dále Praktický průvodce jako nástroj pro výpočet vzniklé škody simulační modely, nákladové a finanční metody. Jejich vysvětlení je však tématem spíše ekonomickým než právním, a tudíž se jejich fungováním nebude tato práce zabývat.

Požadavky stanovené Směrnicí ohledně pojetí škody jsou transponovány do § 4 Zákona o náhradě škody a představují speciální úpravou oproti úpravě náhrady škody v občanském zákoníku. Zčásti se sice na náhradu škody z omezování hospodářské soutěže použije občanský zákoník, na druhou stranu aplikace některých jeho ustanovení je vyloučena a pojem škody upraven tak, aby odpovídal evropskému pojetí. Dle § 2952 OZ se hradí skutečná škoda a ušlý zisk, potud byla a je úprava náhrady škody v souladu se Směrnicí a judikaturou Soudního dvora. Český občanský zákoník ale nezná typ úroku, který by představoval znehodnocení peněz od okamžiku vzniku škody do zaplacení odškodnění. Ustanovení § 1970 OZ plně nevyhovuje požadavkům Směrnice, jelikož se aplikuje až v případě prodlení dlužníka (škůdce) se splácením peněžitého dluhu, tedy až poté co poškozený vyzve škůdce k uhrazení škody a nikoliv od okamžiku vzniku škody. Rovněž sazba úroků z prodlení má kromě povahy kompenzační taktéž povahu sankční, což je v rozporu se zákazem nadměrného tj. represivního odškodnění stanoveného Směrnicí.¹⁰⁷ V případě specifických skutkových okolností, jako je například předčasné vybrání peněžních prostředků z termínovaného vkladu, bylo judikatorně dovozeno, že lze zahrnout znehodnocení peněz pod skutečnou škodu nebo ušlý zisk.¹⁰⁸ Pro případy, ve kterých nebude znehodnocení peněz zahrnuto jako součást skutečné škody nebo ušlý zisk, a tudíž by dle požadavku ustanovení § 4 odst. 1 Zákona o náhradě škody nebylo dosaženo plné náhrady škody, ustanovení § 4 odst. 2 Zákona o náhradě škody stanoví, že *„poškozený může požadovat po škůdci také zaplacení*

---

¹⁰⁶ Praktický průvodce. 2013, op. cit. s. 19-20.

¹⁰⁷ HUBKOVÁ, Pavlína. Plná náhrada škody způsobené porušením evropského soutěžního práva a problém tzv. kompenzačních úroků před českými soudy. *Právní rozhledy*, 2016, č. 9, s. 329.

¹⁰⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4563/2009.

úroku, aby výše náhrady zohledňovala znehodnocení peněz, ke kterému došlo od vzniku škody do splatnosti její náhrady.“ Zákon o náhradě škody nicméně nestanovuje určitou úrokovou míru, jelikož v některých případech by pevně daná úroková míra mohla vést k nadměrnému odškodnění a v dalších naopak k nedostatečnému odškodnění, což by bylo v rozporu s cíli Směrnice. Výše kompenzačního úroku proto bude vždy stanovena v konkrétním případě na základě návrhu poškozených.¹⁰⁹ Dále Zákon o náhradě škody upravuje vztah kompenzačních úroků a úroků z prodlení tak, že úrok z prodlení v sobě zahrnuje kompenzační úrok. Pokud by však úrok z prodlení nevedl k plné náhradě škody, má poškozený dle § 4 odst. 3 Zákona o náhradě škody k tomuto nárok rovněž na kompenzační úrok ve výši zohledňující znehodnocení peněz. V neposlední řadě pak § 4 odst. 4 Zákona o náhradě škody přiznává soudu možnost stanovit výši náhrady škody podle spravedlivého uvážení okolností případu, což se s ohledem na znění § 2955 OZ, které de facto soudu přiznávají stejné oprávnění, jeví jako nadbytečné ustanovení. K vyčíslení škody zatím soudy nemají žádný „manuál“ ze strany ÚOHS, nicméně mohou využít Praktické pokyny vydané Komisí, popřípadě se dle § 127 odst. 1 OSŘ obrátit s žádostí o odborné vyjádření na ÚOHS. Zákon o náhradě škody totiž neobsahuje speciální ustanovení umožňující soudu obrátit se s žádostí o pomoc při určování výše škody na ÚOHS, bude tedy nutné dle § 34 odst. 2 Zákona o náhradě škody subsidiárně užít občanský soudní řád. Zákon o náhradě škody tak z důvodu uživatelského komfortu¹¹⁰ poměrně nelogicky na jednom místě opravňuje soud ke konání, k němuž je již oprávněn na základě jiného právního předpisu, na straně druhé pak subsidiárně využívá občanský soudní řád.

5.3 Příčinná souvislost

Příčinná souvislost je ryze občanskoprávní konstrukt, jehož jednotná unijní úprava by ovlivnila obecné pojetí odpovědnosti za škodu v jednotlivých členských státech, a tudíž není přímo upravena ve Směrnici. Již v rozsudku Manfredi Soudní dvůr zdůrazňoval, že je na členských státech, aby upravily procesní podmínky práva na náhradu škody a to včetně příčinné souvislosti, ale za dodržení zásady efektivity a rovnocennosti.¹¹¹ Soudní dvůr měl opět příležitost definovat nároky na existenci příčinné souvislosti mezi škodou a protisoutěžním jednáním v rozsudku *Kone*, ve kterém se zabýval příčinnou souvislostí v

¹⁰⁹ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 52.

¹¹⁰ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 53.

¹¹¹ *Manfredi*, op. cit. bod 61.

souvislosti s tzv. *umbrella pricing*. Soudní dvůr nicméně opět ponechal definici příčinné souvislosti na národních úpravách.¹¹² Přímé definici příčinné souvislosti se Směrnice vyhýbá, když uvádí, že se nezabývá úpravou příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a vzniklou škodou a v souladu s nastíněnou judikaturou Soudního dvora ponechává úpravu členskými státy.¹¹³ Je obecně známým faktem, že prokázání příčinné souvislosti v soutěžních případech vyžaduje nákladnou ekonomickou analýzu, i přesto je u některých skupin poškozených velmi obtížné jasně prokázat příčinnou souvislost mezi protisoutěžním jednáním a vzniklou škodou, a tak zaručit úspěch ve věci. Směrnice tudíž zavádí několik domněnek, které zmírňují dopady striktního pojetí příčinné souvislosti některých právních řádů a ulehčují situaci určitým skupinám poškozených. Například u mnohostranných kartelů, ve kterých není možné přesně určit, jaký byl podíl jednotlivých účastníků kartelu na způsobené škodě, nastupuje domněnka solidární odpovědnosti škůdců popsaná výše. Přímí odběratelé pak těží s obráceného důkazního břemene, kdy žalovaný musí prokázat, že došlo ze strany přímých odběratelů k přenesení navýšení ceny. Nepřímí odběratelé jsou chráněni domněnkou, dle které na ně bylo přeneseno navýšení ceny, pokud se žalovaný dopustil protiprávního jednání, toto protiprávní jednání vedlo k navýšení ceny pro přímé odběratele a tito jej v rámci své běžné obchodní praxe dále přenesli na nepřímého odběratele.¹¹⁴ Poslední skupinou poškozených jsou ti, kterým vznikla škoda na základě tzv. *umbrella pricing*. Uzavřením kartelu a následné zvýšení cen mnohdy vede konkurenty, kteří nejsou stranami kartelu k obchodnímu rozhodnutí zvýšit své ceny. V konečném důsledku utrpí škodu i zákazníci podniků, které se neúčastnily zakázané dohody. Tito ale v důsledku striktního pojetí příčinné souvislosti v některých státech tj. příčinou vzniku škody bylo obchodní rozhodnutí konkurence, ne zvyšování cen účastníky kartelu, nemohou dosáhnout na náhradu škody. Směrnice sice deklaruje, že každý má právo na náhradu škody v plné výši, nicméně v důsledku absence obecné úpravy příčinné souvislosti se výše uvedená skupina poškozených náhrady škody mnohdy nedomůže.

Pojem příčinné souvislosti v českém právním řádu nedefinuje Zákon o náhradě škody ani občanský zákoník. Subsidiárně použitelná úprava náhrady škody v § 2910 OZ vyjadřuje podmínku existence příčinné souvislosti pouhým spojením „způsobit škodu“, přičemž blíže je příčinná souvislost vymezena pouze doktrinárně a judikatorně. Příčinná souvislost je založena

---

¹¹² Rozsudek ze dne 5. června 2014, *Kone a další*, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 32.

¹¹³ Recitál 11 Směrnice.

¹¹⁴ LIANOS, Ioannis. Causal Uncertainty and Damages Claims for the Infringement of Competition Law in Europe. *Yearbook of European Law*, 2015, Vol. 34, No. 1, ISSN 0263-3264, s. 214.

na teorii podmínky (*condition sine qua non*) tedy, že „kauzální je jakákoli skutečnost, kterou nemůžeme pominout bez toho, aby odpadl následek.“¹¹⁵ Teorie podmínky je pak omezena teorií adekvátní příčinné souvislosti, která vylučuje všechny podmínky příliš vzdálené následku a rovněž nepředvídatelné následky. Co je předvídatelným následkem se posuzuje objektivně na základě obecných zkušeností. Pokud tedy existuje určitá zkušenost, že jednání vede k danému následku je kauzální průběh předvídatelný. Domnívám se tedy, že kauzální nexus může být dle české právní úpravy založen i v případech tzv. umbrella pricingu. Účastníci kartelové dohody jsou si zpravidla vědomi toho (zvláště pokud je počet konkurentů na relevantním trhu omezený), že konkurence má tendenci sledovat vývoj cen a přizpůsobovat jim i cenu svých výrobků a služeb. Je vcelku logické, že poté, co konkurence zjistí, že významní hráči na trhu zdražují, zdraží rovněž konkurence. Lze tudíž objektivně předpokládat, že následkem zvýšení cen výrobků a služeb účastníků kartelu bude zvýšení cen výrobků a služeb ostatních soutěžitelů neúčastnících se kartelu a dalším následkem způsobení škody zákazníkům těchto soutěžitelů. Pokud bude mít posuzující soud na paměti rovněž zásadu efektivity, měli by mít dle mého názoru poškození z deštníkového efektu šanci na prokázání kauzálního nexu a následně úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody. Problémy s prokázáním příčinné souvislosti nepřímými odběrateli, kteří odebrali zboží nebo služby od přímého odběratele pak řeší za stanovní dalších podmínek vyvratitelná domněnka dle § 30 Zákona o náhradě škody.¹¹⁶

5.4 Passing-on

Problematika tzv. *passing-on* neboli navýšení ceny vychází z ekonomického předpokladu, že umělé navýšení ceny se většinou přenáší na nižší úroveň distributorského řetězce. Přímí odběratelé tedy přenesou navýšení ceny dále na nepřímé odběratele, kterými jsou výrobci užívající zdražený produkt ve svém výrobním procesu, distributoři nebo spotřebitelé.¹¹⁷ Pomocí přenesení navýšené ceny přímí i nepřímí odběratelé přenášejí vzniklou škodu na fyzické a právnické osoby fungující na nižší úrovni distributorského řetězce a v

---

¹¹⁵ BEZOUŠKA, Petr. § 2910 [Porušení zákona]. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1551.

¹¹⁶ NERUDA, Robert. 2017, op. cit., s. 4.

¹¹⁷ SIRAGUSA, Mario. [Private Damage Claims – Recent Developments in the Passing-on Defence]. In HÜSCHEL RATH, Kai; SCHWEITZER, Heike. *Public and Private Enforcement of Competition Law in Europe, Legal and Economics Perspectives*. Heidelberg: Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, ISBN 978-3-662-43975-3, s. 230.

posledním stupni i na samotné spotřebitele. S přenášením navýšené ceny se rovněž kauzální nexus stává vzdálenějším, méně předvídatelným, a tedy hůře prokazatelným. Úprava tzv. *passing-on* problematiky se tedy zabývá rozložením škody na různých stupních distributorského řetězce, její následnou náhradou v rámci distributorského řetězce a otázkou jak zabránit přílišné nebo naopak nedostatečné náhradě škody. Problematika *passing-on* se netýká pouze odběratelů, ale taktéž dodavatelů (např. nákupní kartel). Závěry níže učiněné lze vztáhnout rovněž na dodavatele, z důvodu lepší přehlednosti textu však bude dále popsáno přenášení navýšené ceny pouze ve vztahu k odběratelům.

Článek 14 odst. 1 Směrnice nejprve uvádí, že s ohledem na její cíl, kterým je plná náhrada škody, mají nárok na náhradu škody všechny subjekty, kterým byla způsobena škoda, tedy přímí i nepřímí odběratelé žalovaného. Dále je zdůrazněno, že přenesením škody na nižší stupeň dodavatelského řetězce nezaniká nárok na ušlý zisk. Jestliže přímý odběratel přenesl navýšenou cenu na své odběratele tj. nepřímé odběratele, někteří nepřímí odběratelé mohou v důsledku zvýšení cen produktů ukončit smluvní vztah nebo snížit objem poptávaných produktů čímž dojde ke snížení obratu přímého odběratele a ke vzniku ušlého zisku.¹¹⁸ Z popsaného ustanovení vyplývá, že skutečnou škodu lze přenášet v rámci různých stupňů distributorského řetězce, a tak lze v těchto případech užít obranu založenou na přenesení navýšení cen tzv. *passing-on defence*. Ušlý zisk naproti tomu nemůže být přenesen na někoho dalšího, jelikož vždy vzniká konkrétnímu subjektu. *Passing-on defence* v případě ušlého zisku tedy není možná.¹¹⁹ Ohledně rozložení důkazního břemene podniku dopouštějícího se protiprávního jednání a přímých a nepřímých odběratelům platí, že důkazní břemeno leží na žalovaném. Žalovaný podnik musí prokázat, že žalující přenesl protiprávně navýšenou cenu na subjekty fungující na nižším stupni dodavatelského řetězce, přičemž může za tímto účelem žádat dle čl. 13 Směrnice zpřístupnění důkazů žalující stranou. Přenesení navýšené ceny v takovémto případě funguje jako obrana tzv. *passing-on defence* žalovaného podniku, kdy v případě unesení důkazního břemene není žalovaný povinen nahradit škodu v rozsahu přenesení.

Passing-on však nemusí nutně fungovat pouze jako obrana, protože rovněž slouží k ochraně nepřímých odběratelů. V případech, kdy nepřímí odběratelé tvrdí, že na ně byla

---

¹¹⁸ Návrh Směrnice. 2013, op. cit. s. 17.

¹¹⁹ STRAND, Magnus. Indirect Purchasers, Passing-on and the New Directive on Competition Law Damages. *European Competition Journal*, 2014, Volume 10, Issue 2, ISSN 1757-8396, s. 381.

přenesena navýšená cena, mají tito odběratelé povinnost prokázat existenci a rozsah náhrady škody. Nicméně je v jejich prospěch založena dle čl. 14 odst. 2 Směrnice vyvratitelná domněnka ve vztahu k prokázání přenesení navýšené ceny, která se aplikuje, jestliže, žalovaný porušil právní předpisy o hospodářské soutěži, porušení právních předpisů o hospodářské soutěži vedlo k navýšení ceny pro přímého odběratele žalovaného a nepřímý odběratel sám pořídil zboží nebo služby. Směrnice se tímto pravidlem snaží ulehčit postavení nepřímých odběratelů, jelikož ti by v důsledku požadavků na prokázání příčinné souvislosti mnohdy neměli nárok na náhradu škody, což by bylo v rozporu s cílem Směrnice. Dále ve prospěch (nejen) nepřímých odběratelů funguje vyvratitelná domněnka dle čl. 17 odst. 2 Směrnice stanovující, že porušením právních předpisů o hospodářské soutěži formou kartelu došlo ke vzniku škody. Domněnka vzniku škody ve spojení s vyvratitelnou domněnkou dle čl. 14 odst. 2 Směrnice zbavuje nepřímé dodavatele povinnosti prokázat navýšení ceny pro přímé odběratele žalovaného, a tím opět ulehčuje pozici nepřímých odběratelů. V neposlední řadě pak stojí za zmínku i nelehká pozice žalovaného. Žalovaný by měl usilovat o prokázání toho, že jeho přímí odběratelé přenesli navýšené ceny na nižší úroveň distributorského řetězce, tedy na nepřímé odběratele. Zároveň dle druhé věty čl. 14 odst. 2 Směrnice lze domněnku přenesení navýšené ceny na nepřímé odběratele vyvrátit tím, že žalovaný prokáže, že k takovému přenesení nedošlo. Na jednu stranu má tedy žalovaný prokazovat přenesení navýšení cen na nepřímé odběratele, na druhou stranu ve vztahu k nepřímému odběrateli má ale žalovaný prokazovat pravý opak.¹²⁰

Dále čl. 15 Směrnice ukládá vnitrostátním soudům povinnost vzít v úvahu ostatní probíhající nebo ukončená řízení, jejichž předmětem je totožné porušení právních předpisů o hospodářské soutěži. Pokud by tak soudy neučinily, je pravděpodobné, že v případě žalob, které byly podány poškozenými z různých stupňů dodavatelského řetězce, by mohlo dojít k přílišnému odškodnění nebo naopak nedostatečnému odškodnění poškozených stran.

Zákon o náhradě škody v ustanovení § 29 přejímá námitku přenesení ceny dle požadavků Směrnice, nicméně oproti Směrnici explicitně neuvádí, že žalovaný nese důkazní břemeno. Z obecných zásad civilního řízení, ale vyplývá, že žalovaný je povinen prokázat svá skutková tvrzení. Žalovaný soutěžitel tedy bude muset prokázat, že žalobce přenesl navýšení ceny na nižší stupeň dodavatelského řetězce, a to i bez výslovného uvedení v Zákoně o

---

¹²⁰ REINDL, Andreas P. The 2014 Directive on Private Enforcement - Looking Back and Looking Forward. *CPI Antitrust Chronicle*. 2015, Volume 10, Issue 1, s. 5.

náhradě škody, jelikož povinnost unést důkazní břemeno vyplývá ze subsidiárního užití občanského soudního řádu. Právo žalovaných požadovat po žalobci zpřístupnění důkazních prostředků tj. dokladů z nichž je patrné, že došlo k přenesení navýšení ceny je rovněž do Zákone o náhradě škody transponováno, avšak v dílu upravujícím obecně zpřístupněním důkazních prostředků.¹²¹ Nepřímí odběratelé jsou rovněž dle § 30 Zákona o náhradě škody v jednodušší pozici, jelikož jim svědčí domněnka, že při splnění zákonem stanovených podmínek na ně bylo přeneseno navýšení ceny.

Jediným ustanovením, který Zákon o náhradě škody nepřejímá, je čl. 15 Směrnice upravující postup vnitrostátních soudů v případě žalob na náhradu škody, které byly podány žalobci z různých stupňů dodavatelského řetězce. Povinnost soudů vzít v úvahu probíhající stejně tak jako již skončená řízení, jejichž předmětem je stejné porušení předpisů o hospodářské soutěži avšak žalobci jsou rozprostřeni na různých stupních distributorského řetězce, se bude soudům obtížně naplňovat. Krajský soud, k němuž podal žalobu na náhradu škody nepřímý odběratel si bude vždy muset položit otázku, zda probíhá nebo již proběhlo u něj nebo jiného krajského soudu řízení s přímým odběratelem a s jakým výsledkem. Pokud by nepřímý odběratel podal žalobu na náhradu škody vůči škůdci ke krajskému soudu A a tento již vedl řízení ohledně žaloby na náhradu škody iniciované přímým odběratelem, měl by krajský soud A dle § 112 odst. 1 OSŘ spojit věci ke společnému řízení, jelikož věci spolu skutkově souvisí.¹²² Pokud však nepřímý odběratel podal žalobu na náhradu škody ke krajskému soudu A, přičemž přímý odběratel již zahájil řízení u krajského soudu B, domnívám se, že by měl krajský soud A řízení přerušit dle § 109 odst. 2 písm. c) OSŘ a vyčkat jak krajský soud A rozhodne o případném přenesení/nepřenesení navýšení ceny na nepřímého odběratele. Problém výměny informací mezi krajskými soudy s ohledem na nízký počet žalob na náhradu škody pro porušení soutěžních předpisů by dal rovněž řešit tím, kdyby byl ke všem takovýmto žalobám v prvním stupni příslušný pouze jeden krajský soud. Dokazování přenesení navýšené ceny je problematické pro všechny zúčastněné, jelikož, jak již bylo výše uvedeno, přímý odběratel bude zpravidla tvrdit, že nepřenesl navýšenou cenu na nižší stupeň dodavatelského řetězce, nepřímý odběratel bude tvrdit přesný opak a žalovaný pak bude dle toho, kdo je žalobcem, prokazovat přenesení/nepřenesení navýšených cen.

---

¹²¹ Srov. Díl I, § 18 odst. 2 písm. b) Zákona o náhradě škody.

¹²² PŘIDAL, Ondřej. § 112 [Společné řízení]. In: SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. I. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-506-0, s. 386.

6 Zpřístupnění důkazních prostředků

Pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody z porušení soutěžních předpisů je žalobce povinen co nejpřesněji zjistit skutkový stav věci, což vyžaduje shromáždění velkého množství důkazních prostředků. Důkazní prostředky jsou ale nejčastěji v dispozici samotných podniků porušujících hospodářskou soutěž, a žalobce tak musí čelit významné informační asymetrii. Kromě protiprávně jednajících podniků, se relevantní dokumenty mnohdy nachází v držení třetích stran, například právních zástupců, účetních podniků, popřípadě byly jako podklad pro veřejnoprávní vymáhání soutěžního práva pořízeny Komisí a národními soutěžními úřady. Žalobce, kterým je přímý odběratel nebo dodavatel, získává důkazní prostředky v podobě smluv, faktur atd. primárně na základě vlastního smluvního vztahu s žalovaným podnikem, nepřímí odběratelé a dodavatelé, potažmo koneční zákazníci se nemohou spolehnout ani na takovýto zdroj důkazních prostředků. Rozhodnutí Komise a národních soutěžních úřadů ohledně porušení soutěžních předpisů konkrétními podniky jsou sice veřejně dostupná,¹²³ avšak nepředstavují dostatečný zdroj důkazů pro účely civilního řízení o náhradu škody, jelikož se jedná o upravená rozhodnutí zveřejněná za účelem informování veřejnosti, které často neobsahují kompletní informace z důvodu ochrany obchodního tajemství nebo důvěrných informací poskytnutých podnikem účastnícím se kartelu. Komise se postupně snaží tuto skutečnost změnit a zahrnovat do veřejnosti přístupných rozhodnutí co nejvíce informací, mnohdy poskytnutých i v rámci leniency programu, což vedlo k soudním sporům.¹²⁴

Před přijetím Směrnice nebyla otázka zpřístupnění důkazních prostředků na unijní úrovni legislativně nijak upravena, přestože nutnost řešit tuto problematiku uváděly Zelená¹²⁵ i Bílá kniha¹²⁶. Rozsudek ve věci *Pfleiderer*¹²⁷ ponechal posouzení otázky, v jakém rozsahu je možné zpřístupnit důkazní prostředky žalobci s ohledem na právo poškozených na náhradu škody a další funkčnost programů shovívavosti, na vnitrostátních soudech. Soudy byly dle rozsudku povinny posuzovat případ od případu dle zjištěných skutkových okolností a za

¹²³ Srov. čl. 30 odst. 2 Nařízení 1/2003, dále ustanovení § 20 odst. 1 písm. c) ZOHS.

¹²⁴ KECSMAR, Krisztian; KEIDE Andreas. Shaping the EU Leniency Programme: The Recent Approach Adopted by EU Courts. *Journal of European Competition Law & Practice*, 2015, Volume 6, No. 8, ISSN 2041-7772, s. 566.

¹²⁵ Zelená kniha. 2005, op. cit. s. 5-6.

¹²⁶ Bílá kniha. 2008, op. cit. s. 5.

¹²⁷ Viz poznámka pod čarou č. 26.

použití zásady efektivity a rovnocennosti, což vedlo k nejednotnému posuzování problematiky soudy členských států.¹²⁸ Následně se někteří žalobci s většími či menšími úspěchy pokoušeli o získání důkazních prostředků pomocí Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (dále jen „Nařízení o přístupu k dokumentům“), unijní obdoby českého zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, v platném znění (dále jen „Zákon o svobodném přístupu k informacím“). Toto „kreativní“ využití Nařízení o přístupu k dokumentům však bylo Tribunálem odmítnuto a to z důvodu ochrany účelu vyšetřování prováděného Komisí a obchodních zájmů protiprávně jednajících podniků, pouze v jediném případě bylo dovoleno poskytnout části nezveřejněného rozhodnutí ohledně kartelu, které nespádaly pod režim důvěrné.¹²⁹ Rovněž čeští žalobci by za účelem získání důkazních prostředků mohli využít Zákon o svobodném přístupu k informacím,¹³⁰ úspěch žádosti by opět, stejně tak jako v případě unijní úpravy, mohla negativně ovlivnit skutečnost, že v souladu s § 9 Zákona o svobodném přístupu k informacím je umožněno odmítnout poskytnutí informací jednak z důvodu ochrany obchodního tajemství a dle § 11 odst. 1 písm. b) Zákona o svobodném přístupu k informacím taktéž z důvodu ochrany informací v probíhajícím správním řízení vedeném ÚOHS.¹³¹ Dále je vhodné zmínit, že důkazní prostředky jako jsou prohlášení učiněná v rámci *leniency programu* vycházejí z Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů,¹³² což je právně nezávazný dokument, který nemůže zbavit poškozeného práva na náhradu škody v důsledku porušení soutěžních předpisů.¹³³ Podobný závěr by na základě analogie bylo jistě možné učinit i ve vztahu k návrhům na narovnání. Z důvodu výše popsané přetrvávající právní nejistoty ohledně přípustného rozsahu zpřístupnění důkazních prostředků je tedy nutno pozitivně hodnotit snahu Komise upravit tuto problematiku ve Směrnici.

---

¹²⁸ HOWARD, Anneli. Disclosure of Infringement Decisions in Competition Damages Proceedings: How the UK Courts Are Leading the Way Ahead of the Damages Directive. *Journal of European Competition Law & Practice*, 2015, Volume 6, No. 4, ISSN 2041-7772, s. 257.

¹²⁹ VANDENBORRE, Ingrid; GOETZ, Thorsten; KAFETZOPOULOS, Andreas. Access to File under European Competition Law. *Journal of European Competition Law & Practice*, 2015, Volume 6, No. 10, ISSN 2041-7772, s. 748-749.

¹³⁰ LINHARTOVÁ, Jitka; NEDELKA, Martin. Soukromé prosazování soutěžního práva v České republice. In *Soukromé prosazování soutěžního práva*, informační list č.4/2008, s. 10. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>

¹³¹ FUREK, Adam. § 11 [Další omezení práva na informace]. In FUREK, Adam; ROTHANZL, Lukáš; JIROVEC, Tomáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-273-1, s. 510.

¹³² Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů. 2015, číslo celex: 02006XC1208(04)-20150805.

¹³³ *Kone a další*, op. cit. bod 36.

Směrnice ve svém výkladovém ustanovení, čl. 2 odst. 3, označuje souhrnně důkazní prostředky jako důkazy, proto bude níže v textu namísto přesnějšího termínu důkazní prostředek používáno termínu důkaz. Dle čl. 5 odst. 1 Směrnice, obecného ustanovení upravující zpřístupnění důkazů, může soud na základě žádosti žalobce nařídit zpřístupnění důkazů žalovanému a třetím stranám, v jejichž držení se žádaný důkaz nachází. Směrnice na tomto místě pamatuje na problematiku *passing-on defence*, a proto za účelem zajištění rovného postavení stran sporu, přiznává právo dožadovat se zpřístupnění důkazů rovněž žalovanému vůči žalobci a třetím stranám. Žádost o zpřístupnění důkazů ale musí dosahovat určité právní kvality, především musí dle čl. 5 odst. 1 Směrnice obsahovat „*zdůvodnění obsahující přiměřeně dostupné skutečnosti a důkazy, jež dostatečně podporují věrohodnost žalobcova nároku na náhradu škody.*“ Dále má žalobce dle čl. 5 odst. 2 Směrnice povinnost specifikovat jednotlivé důkazy nebo kategorie důkazů a to co možná nejpřesněji a nejúžeji, měl by tedy uvést, o jaký typ dokumentů žádá, jaký je jejich předmět, přibližný obsah dokumentu, doba, ve které byl dokument vyhotoven.¹³⁴ Soud pak žalobcovu žádost o zpřístupnění důkazů či kategorie důkazů v rozsahu jim navrženém posoudí z hlediska přiměřenosti na základě kritérií uvedených v čl. 5 odst. 3 Směrnice, přičemž předchozí vyslechnutí dožadovaného subjektu ve smyslu čl. 5 odst. 7 Směrnice, stejně tak jako opravné prostředky proti rozhodnutí o zpřístupnění důkazů jsou přípustné.¹³⁵ Žalobce by měl tudíž věnovat přípravě žádosti o zpřístupnění dokumentů zvýšenou pozornost, jelikož jen na základě náležitě specifikované žádosti o zpřístupnění důkazů může obdržet relevantní důkazy (dokumenty), které mu poskytnou věrohodnou představu o tom, zda je vůbec efektivní v řízení s ohledem na pravděpodobnost úspěchu ve věci nadále pokračovat, popřípadě mu zpřístupněné relevantní důkazy mohou významně pomoci v domáhání se svého práva na náhradu škody.¹³⁶

Popsaný obecný postup ale nelze aplikovat dle čl. 6 odst. 3 Směrnice jednak na vnitřní dokumenty orgánů pro hospodářskou soutěž a jejich vzájemnou korespondenci¹³⁷ a dále na zvláštní kategorie důkazů, kterými jsou prohlášení v rámci programu shovívavosti společně s návrhy na narovnání, dokumenty, které byly vyhotoveny pro účely probíhajícího řízení a

---

¹³⁴ Recitál 16 Směrnice.

¹³⁵ Recitál 19 Směrnice.

¹³⁶ HOWARD, Anneli. 2015, op. cit. s. 257.

¹³⁷ Recitál 21 Směrnice.

rovněž dokumenty obsahující obchodní tajemství nebo jiné důvěrné informace a dokumenty, kterých se týká profesní povinnost mlčenlivosti. Směrnice ve svém čl. 6 odst. 6 výslovně zakazuje zpřístupnění prohlášení v rámci programu shovívavosti a návrhů na narovnání žalobci, pokud by tyto dokumenty byly získány na základě přístupu do spisu orgánu ochrany hospodářské soutěže, je jejich použití dle čl. 7 odst. 1 Směrnice rovněž nepřipustné. Těmito ustanoveními byly vyvráceny obavy Komise z narušení úspěšného programu shovívavosti, které vzbudil rozsudek ve věci *Pfleiderer*.¹³⁸ Rovněž je z předmětných ustanovení zřejmé, že soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je sice podporováno, nikoliv však za cenu ohrožení veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva, což kromě recitálu Směrnice rovněž dokládají příslušné části důvodové zprávy.¹³⁹ Dokumenty vyhotovené pro účely probíhajícího řízení před orgánem ochrany hospodářské soutěže jsou například prohlášení o námitkách nebo odpovědi na žádost o informace.¹⁴⁰ Tyto dokumenty společně se zpětvzetými návrhy na narovnání lze v souladu s čl. 6 odst. 5 Směrnice zpřístupnit až po skončení řízení přijetím rozhodnutí, rovněž jejich použití do skončení řízení není dle čl. 7 odst. 2 Směrnice přípustné, pokud byly získány na základě přístupu do spisu. Z popsaných pravidel, je opět velmi dobře zřejmá tendence chránit průběh veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva a preference pro domáhání se náhrady škody prostřednictvím *follow-on* žalob namísto *stand-alone* žalob. Poslední zvláštní kategorií důkazů jsou dokumenty obsahující obchodní tajemství nebo jiné důvěrné informace. Podmínkou zpřístupnění těchto dokumentů je dle čl. 5 odst. 4 Směrnice nutnost provést vhodná opatření na ochranu v nich obsažených důvěrných informací jako je „*odstranění citlivých pasáží v dokumentech, vedení neveřejných jednání, omezení okruhu osob, které mohou důkazy vidět, a pověření odborníků, aby vypracovali shrnutí informací v souhrnné či jinak nedůvěrné podobě*“.¹⁴¹ Vůči ochranným opatřením formou provádění neveřejných jednání nebo určení omezeného okruhu osob, které mají přístup k předmětným informacím, jsem skeptická z toho důvodu, že žalovaným nikdo nezaručí, že tyto citlivé informace nebudou využity konkurencí v rámci obchodní strategie. Přímí dodavatelé, potažmo konkurenční podniky v případech vylučovacích praktik nemusí nutně sdělit obchodní tajemství nebo důvěrné informace třetím osobám, stačí, když tyto obchodně cenné informace vezmou v potaz a budou je využívat ku prospěchu svého vlastního podnikání.

---

¹³⁸ Viz poznámka pod čarou 26.

¹³⁹ Srov. recitál 26 Směrnice a Návrh Směrnice. 2013, op. cit., s. 14.

¹⁴⁰ Recitál 25 Směrnice.

¹⁴¹ Recitál 18 Směrnice.

V případě porušení ukládaných povinností jako je odmítnutí nařízeného zpřístupnění důkazů, zničení důkazů, porušení ochrany důvěrných informací nebo nedodržení omezení použití důkazů mají členské státy povinnost implementovat účinné, přiměřené a odrazující sankce. Peněžité sankce v podobě ukládání pořádkových nebo donucovacích pokut by mnohdy nebyly efektivní, jelikož žalovaným by se s ohledem na výši požadované náhrady škody nejspíše vyplatilo pokuty zaplatit, uvádí v čl. 8 odst. 2 Směrnice jako formu sankce možnost považovat určitou skutečnost za prokázanou, případně dává soudům pravomoc částečně či úplně zamítnout žalobní tvrzení. Sankce lze dle Směrnice uložit stranám sporu i třetím stranám, je ovšem zřejmé, že toto ustanovení mnohem více zasahuje do postavení žalovaného. V případě, že neposkytne nebo zničí dožadované dokumenty, bude skutečnost jimi prokazovaná považována automaticky za prokázanou. Sankce formou fikce prokázání určité skutečnosti lze obtížně aplikovat na případy porušení ochrany důvěrných informací, v těchto případech bude tedy nejspíše nařizována peněžité sankce. Postavení žalobce a žalovaného v případě porušení povinností ohledně zpřístupňování důkazů tedy rozhodně není rovné, naopak žalobce bude zvýhodněn.

Český právní řád dosud neobsahoval úpravu, která by bez dalšího umožňovala žalobci, poškozenému z porušení pravidel hospodářské soutěže, úspěšně se domáhat zajištění důkazního prostředku, který žalobce není schopen konkrétně označit a jenž se nadto nachází v dispozici žalovaného soutěžitele. Zajištění důkazního prostředku před samotným zahájením řízení dle § 78 OSŘ nemůže žalobce využít právě z důvodu své neschopnosti specifikovat, jaký konkrétní důkazní prostředek má být zajištěn. Ustanovení § 128 OSŘ rovněž není použitelné, a to z toho důvodu, že se aplikuje až po podání bezvadné žaloby (tedy z pohledu žalobce příliš pozdě), navíc pomocí tohoto ustanovení nelze nutit žalovaného uvádět informace ve svůj neprospěch.¹⁴² Posledním v úvahu připadajícím ustanovením je § 129 odst. 1 OSŘ, lze jej rovněž aplikovat po podání žaloby, na rozdíl od § 128 OSŘ lze použít i vůči účastníku řízení-protistraně,¹⁴³ avšak žalobci bude pravděpodobně opět činit potíže označit listinu, jejíž předložení se domáhá. Navíc soud *může* uložit předložení listiny, nikoliv *musí*, tudíž přestože se žalobci podařilo označit konkrétní listinu, jejíž vydání se domáhá,

---

¹⁴² SVOBODA, Karel. K „lovení důkazů“ ve sporech o ochranu hospodářské soutěže. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 6, ISSN 1803-6554, s. 161.

¹⁴³ CILEČEK Filip; RUBAN, Radek. NEJVYŠŠÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY: Ediční povinnost účastníka řízení nezatíženého důkazním břemenem. *Obchodněprávní revue*, 2016, č. 6, ISSN 1803-6554 s. 166.

konečné rozhodnutí je na soudu a nelze si jej nárokovat.¹⁴⁴ Speciální úprava dokazování obsažená v Zákoně o náhradě škody tak s ohledem na výše uvedené představuje významné ulehčení pro žalobce. Zákon o náhradě škody v porovnání se Směrnicí a občanským soudním řádem používá v názvu § 10 terminologicky správné označení nosičů rozhodných skutečností jakožto důkazních prostředků namísto pojmu důkazy.¹⁴⁵ Dále Zákon o náhradě škody používá pro důkazní prostředky legislativní zkratku „dokumenty“, za dokumenty je ovšem nutné považovat nikoliv pouze listinné či elektronické písemnosti, ale veškeré důkazní prostředky, kterými lze zjistit stav věci. Návrh na zpřístupnění dokumentů lze podat před samotným zahájením řízení ve věci náhrady škody, společně s žalobou nebo po zahájení řízení ve věci samé,¹⁴⁶ čímž jde Zákon o náhradě škody nad rámec harmonizace stanovené Směrnicí, která zpřístupnění důkazů umožňuje až v samotném řízení týkající se náhrady škody.¹⁴⁷ Ohledně okruhu osob, na kterých lze požadovat zpřístupnění dokumentů jde Zákon o náhradě škody opět nad požadavky Směrnice, když v § 10 odst. 1 písm. b) Zákona o náhradě škody ukládá osobám, které měly dokumenty pod kontrolou, povinnost sdělit, kde se dle jeho tyto dokumenty nacházejí. Za osobu mající dokumenty pod kontrolou se pak považuje ten, kdo si mohl pořídit výpis, kopii nebo opis takového dokumentu nebo se mohl seznámit s jejich obsahem.¹⁴⁸

Zákon o náhradě škody dále poněkud zvláštním způsobem předchází nespecifikovanému lovení informací, když v § 12 stanoví navrhovateli povinnost složit jistotu 100 000 Kč k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by mohla vzniknout zpřístupněním dokumentů. Výši jistoty může následně předseda senátu dle svého uvážení zvýšit, nesmí však tímto svým rozhodnutím nepřiměřeně ztížit zpřístupnění dokumentů. Uvedená jistota má být obdobou jistoty dle § 75b a 78d OSŘ a má být ukládána vždy tj. s každým návrhem na zpřístupnění dokumentů.¹⁴⁹ V porovnání se zmíněnými ustanovení občanského soudního řádu se jistota dle Zákona o náhradě škody liší v několika aspektech. Zprvce Zákon o náhradě škody v porovnání s § 75b OSŘ vůbec nebere v potaz ekonomickou pozici navrhovatele, kterým může být jednak velký konkurenční soutěžitel, tak malý odběratel

---

¹⁴⁴ JIRSA, Jaromír. *Ediční povinnost*. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/judikatura/procesni-pravo/edicni-povinnost>

¹⁴⁵ HROMADA, Miroslav. § 125 [Druhy důkazních prostředků]. In SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-506-0, s. 443.

¹⁴⁶ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 65.

¹⁴⁷ Srov. čl. 5 odst. 1 Směrnice.

¹⁴⁸ PETR, Michal. 2017, op. cit. s. 10.

¹⁴⁹ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit., s. 66.

nebo dokonce spotřebitel. Paušální uplatňování částky 100 000 Kč si lze jen těžko představit v případech, kdy navrhovatelé jsou spotřebitelé nebo menší odběratelé, jelikož požadavek na složení jistoty jim může prakticky znemožnit uplatnit svůj nárok na náhradu škody. Z druhého, § 78d OSŘ sice stanoví jako jistotu částku 100 000 Kč, v porovnání s jistotou dle Zákona o náhradě škody se jedná o částku maximální, navíc uplatňovanou ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví, kdy navrhovatelem zpravidla bude právnická osoba.¹⁵⁰ Na druhou stranu jistota taktéž nijak nezlepšuje postavení žalovaných, jelikož těmto osobám není způsobena škoda samotným zpřístupněním dokumentů, ale až zneužitím informací (obchodního, bankovního tajemství) v nich uvedených, které může nastat až po uplynutí 6 měsíční lhůty k uplatňování náhrady škody způsobené zpřístupněním dokumentů dle § 13 odst. 2 Zákona o náhradě škody. Složená jistota s ohledem na krátkou prekluzivní lhůtu nemůže spolehlivě fungovat jako náhrada škody za zneužití zpřístupněných informací a poškozený z takového zneužití by měl mít možnost domáhat se náhrady škody dle obecných ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody.¹⁵¹

Zákon o náhradě škody po vzoru Směrnice dělí dokumenty na kategorie, a to dle toho, zda je jejich zpřístupnění vůbec možné, popřípadě je zpřístupnění možné za splnění určitých podmínek. Zpřístupnění prohlášení dobrovolně předložených soutěžitelem v rámci programu shovívavosti stejně tak jako návrhů na narovnání, které nebyly vzaty zpět, se dle § 15 odst. 1 Zákona o náhradě škody zakazuje. V souladu s požadavkem Směrnice je rovněž zákaz uvedený v § 15 odst. 4 Zákona o náhradě škody, který neumožňuje zpřístupnit podklady vyhotovené pro účely správního řízení před ÚOHS, stejně tak jako návrhy na narovnání, které byly vzaty zpět, do doby pravomocného ukončení řízení před ÚOHS. Ochrana dokumentů obsahujících obchodní tajemství má být dle § 17 odst. 1 Zákona o náhradě škody zajištěna tak, že předseda senátu zpřístupní dokumenty obsahující obchodní nebo bankovní tajemství pouze určitému okruhu osob, popřípadě pověří nestrannou osobu vypracováním podrobného výpisu, který nebude předmětné tajemství obsahovat nebo nařídí jiné vhodné opatření. Dle okolností případu lze zvolit pouze jednu z výše popsaných variant nebo také varianty společně kombinovat. Při volbě variant ochrany dokumentů je nutno vzít v potaz, že osoba určená dle § 17 odst. 1 písm. a) Zákona o náhradě škody není nestranný subjekt, ale osoba vystupující na straně navrhovatele, naopak osoba určená dle § 17 odst. 1 písm. b) Zákona o náhradě škody je skutečně nestrannou osobou, která by neměla mít vztah k navrhovateli, ale ani dalším

¹⁵⁰ NERUDA, Robert. 2017, op. cit., s. 7.

¹⁵¹ PETR, Michal. 2017, op. cit., s. 11.

dotčeným subjektům, mělo by se jednat o „*nestranného specialistu v určitém oboru*“.¹⁵² Přestože je obchodní tajemství obecně definováno v § 504 OZ, lze očekávat, že v budoucnu může být tento pojem judikatorně upřesněn s ohledem na skutečnost, že rozhodnutí o opatření k ochraně obchodního tajemství dle § 17 odst. 1 Zákona o náhradě škody ve své podstatě vždy zahrnuje posouzení otázky, zda je daná skutečnost obchodním (bankovním) tajemstvím nebo nikoliv.

Za porušení pravomocně uložené povinnosti zpřístupnit dokumenty nebo sdělit, kde se tyto dokumenty nacházejí lze v souladu s § 20 odst. 1 Zákona o náhradě škody uložit pokutu do výše 10 000 000 Kč nebo do výše 1 % čistého obratu dosaženého za poslední ukončené účetní období. Sankci 1 % čistého obratu za poslední ukončené účetní období je nutné počítat z čistého obratu porušitele, nicméně pokud je porušitel součástí soutěžitele dle definice § 2 odst. 1 ZOHS, počítá se pokuta z čistého obratu takového soutěžitele. Důvodem pro takovýto postup je snaha o ukládání sankcí, které budou reflektovat ekonomickou sílu porušitele.¹⁵³ Ustanovení § 21 odst. 1 Zákona o náhradě škody pak postihuje porušení povinnosti chránit obchodní, bankovní nebo jiné obdobné tajemství, a to pokutou ve výši 1 000 000 Kč. Výše uvedených pokut jsou vysoce rozdílné, protisoutěžně jednající osoba je stížena mnohem přísnější sankcí než osoba porušující povinnost chránit obchodní tajemství, tedy zpravidla poškozený, nicméně tato nerovnost je vyvážena v § 21 odst. 3 Zákona o náhradě škody, který stanoví osobě nechránící obchodní, bankovní nebo jiné zákonem chráněné tajemství povinnost nahradit škodu tímto způsobem.

Kromě finančních sankcí byl rovněž transponován čl. 8 odst. 2 Směrnice a to do ustanovení § 28 Zákona o náhradě škody.¹⁵⁴ Ustanovení § 28 odst. 1 Zákona o náhradě škody stanoví „*vyvratitelnou domněnku, podle které se má za prokázanou skutečnost, jejíž prokázání mělo být zajištěno předmětným důkazním prostředkem*.“ Ustanovení § 28 odst. 2 Zákona o náhradě škody stanovuje obdobné pravidlo v případě porušení povinnosti ochrany obchodního a dalších tajemství. Možnost považovat určitou skutečnost za prokázanou je sankcí, kterou lze uložit vedle pokuty. Kombinace obou velmi účinných sankcí bude jistě vhodně zajišťovat plnění uložených povinností.

---

¹⁵² Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit. s. 70.

¹⁵³ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit. s. 73.

¹⁵⁴ Sněmovní tisk 991/0. 2016, op. cit. s. 12 z 14.

7 Kolektivní vymáhání soutěžněprávních nároků

Porušování soutěžních předpisů ve formě uzavírání zakázaných dohod se zpravidla dopouští velmi omezený počet podniků, které není obtížné identifikovat. Porušení soutěžních předpisů ve formě zneužívání dominantního postavení na trhu se dopouští dokonce jediný podnik, opomineme-li případy kolektivní dominance, který je opět snadné přesně označit. Na straně poškozených, tedy případných žalobců, je situace naopak zvlášť nepřehledná, jelikož jimi mohou být kromě přímých a nepřímých odběratelů taktéž jednotliví spotřebitelé. Takovému spotřebiteli lze identifikovat jen s velkými obtížemi, a to z důvodu jejich vysokého počtu a případném rozprostření po několika členských státech EU, spotřebitelé se dále o skutečnosti, že jsou poškozenými v důsledku porušení soutěžních předpisů, vůbec nemusí dozvědět. Pokud pak jednotliví spotřebitelé zvažují vymáhání soukromoprávního nároku na náhradu škody, přicházejí v potaz úvahy nad poměrem mezi utrpěnou škodou (ta je zpravidla nízká) a náklady, které bude nutno vynaložit na uplatnění nároku. Dalším rizikem je možnost neúspěchu ve věci a to z důvodu neunesení důkazního břemene. Spotřebitelé nemají k dispozici dostatek potřebných důkazů, tudíž budou čelit obtížím při prokazování příčinné souvislosti mezi vzniklou škodou a porušením soutěžních předpisů a dále při vyčíslování vzniklé škody. Z důvodu nízké výše škody a procesních obtíží spojených s uplatněním nároku na náhradu škody nemá většina spotřebitelů motivaci aktivně vymáhat svůj nárok na náhradu škody. Podniky porušující hospodářskou soutěž naopak těží ze skutečnosti, že jejich protiprávní jednání poškozuje co nejvyšší počet menších subjektů, jelikož tito nebudou mít z výše popsaných důvodů zájem na podání žaloby, podniky si následně ponechají protiprávně obdržený zisk.¹⁵⁵ Přestože je výše škody způsobená jednotlivým spotřebitelům nízká, v konečném souhrnu je celková výše škody vysoká. Takovýto výchozí stav lze spolehlivě řešit pouze pomocí kolektivního vymáhání práv známého především z USA v podobě tzv. *class action*.¹⁵⁶

Ve Spojených státech je institut *class actions* (tj. hromadných žalob), známý v dnešní podobě od 2. poloviny 20. století. Spočívá v přiznání práva podat žalobu za celou skupinu poškozených osob každému členu skupiny tedy každé poškozené osobě nacházející se ve stejné skutkové a právní situaci.¹⁵⁷ *Class actions* fungují na principu *opt-out*, následkem

¹⁵⁵ SIRAGUSA, Mario. 2014, op. cit. s. 243.

¹⁵⁶ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Eva Rozkotová, 2011. ISBN 978-80-87488-03-4, s. 165- 166.

¹⁵⁷ BALARIN, Jan. 2011. op. cit. 131.

čehož jsou všichni poškození vázáni soudím rozhodnutím o takového žalobě, pokud výslovně nevyjádřili svou vůli takovýmto rozhodnutím nebýt vázáni. Hromadné žaloby v americké podobě vzbuzují v kontinentálním systému kontroverze z toho důvodu, že osoby, které neuplatnily právo *opt-out*, jsou rozhodnutím o hromadné žalobě vázány, přestože se třeba vůbec neúčastnily předmětného řízení. Tato skutečnost je považována za porušení principu individuální ochrany práv a v konečném důsledku by mohla vést k porušení práva na spravedlivý proces.¹⁵⁸

V souvislosti se vzrůstajícím zájmem o soukromoprávní vymáhání soutěžního práva se začala rovněž Komise intenzivněji zabývat o možnosti zavedení kolektivního vymáhání práv do právního řádu EU, potažmo členských států, jakožto efektivního nástroje pro soukromé vymáhání soutěžního práva. Kolektivní vymáhání soutěžního práva bylo uvedeno v Zelené¹⁵⁹ i Bílé¹⁶⁰ knize, Směrnice o náhradě škody však tuto myšlenku opustila a to z důvodu nutnosti upravit problematiku kolektivního vymáhání práv v Unii horizontálně, tedy nikoliv pouze pro soukromoprávní prosazování soutěžního práva.¹⁶¹ Přes unijní neexistenci závazné právní úpravy kolektivního vymáhání práv, potažmo úpravy kolektivního vymáhání soukromoprávních nároků plynoucích z porušení soutěžního práva, umožňují právní řády většiny členských států na národní úrovni kolektivní vymáhání soukromoprávních soutěžních nároků a to minimálně pro spotřebitele. Kolektivní vymáhání práv v členských státech má podle P.C. Müller-Graffa obvykle podobu „*repräsentativních žalob se zástupcem vystupujícím jako žalobce, který ale není poškozeným v důsledku protiprávního jednání nebo skupinových (hromadných) žalob, ve kterých jeden nebo více členů skupiny poškozených jedná jako zástupce či zástupci skupiny.*“¹⁶²

Komise, přestože nakonec nešla cestou vydání závazného právního předpisu, se za účelem sblížení národních právních úprav kolektivního vymáhání práv rozhodla vytvořit alespoň právně nezávazné Doporučení Komise pro kolektivní vymáhání o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady

---

¹⁵⁸ BALARIN, Jan; TICHÝ, Luboš. Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost?. *Bulletin Advokacie*, 2013, č. 3, ISSN 1210-6348, s. 22.

¹⁵⁹ Zelená kniha. 2005, op. cit. s. 9.

¹⁶⁰ Bílá kniha. 2008, op. cit. s. 4.

¹⁶¹ Návrh Směrnice. 2013, op. cit. s. 7.

¹⁶² MÜLLER-GRAFF, Peter-Christian. [General Report]. In BÁNDÍ, GYULA; DARÁK, Péter; LANCÓS, Petra Lea; TÓTH, Tihamér. *Private Enforcement and Collective Redress in European Competition Law*. Budapest : Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-963-295-567-4, s. 127.

škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (dále jen „Doporučení Komise“).¹⁶³ Cílem Doporučení Komise je usnadnit přístup ke spravedlnosti v případech porušení práv, která vyplývají z unijního práva,¹⁶⁴ tedy i v případech porušení práv v oblasti hospodářské soutěže.¹⁶⁵ Doporučení Komise se vyjadřuje ke sporným otázkám kolektivního vymáhání (nejen) soutěžního práva, a to jmenovitě k vlastnímu vymezení pojmu kolektivní právní ochrany, aktivní legitimaci k podání reprezentativní žaloby, informování poškozených, financování kolektivních žalob, určení okruhu žalobců, právnímu zastoupením a odměně z právního zastoupení a alternativnímu řešení kolektivních sporů a dále výslovně odmítá kolektivní vymáhání práv pomocí hromadných žalob amerického stylu.¹⁶⁶

Pro vymáhání soutěžního práva pomocí kolektivních žalob a zajištění náhrady škody poškozeným v plném rozsahu je nejdůležitější vymezení okruhu osob, které se budou účastnit řízení a následně budou vázány rozhodnutím soudu ve věci. Dle kapitoly V. Doporučení Komise je preferován systém založený na zásadě *opt-in*, tedy takový, ve kterém se poškozené fyzické a právnické osoby svým souhlasem aktivně připojí k účasti na řízení. Konečným soudním rozhodnutím jsou pak vázány pouze ty osoby, které se výslovně připojily ke kolektivnímu řízení. Prvním problémem doporučovaného *opt-in* mechanismu je obvykle nízký počet poškozených zúčastněných na kolektivním řízení. Poškozené, jejichž přesný počet většinou není znám, je nejprve nutné informovat o plánovém nebo probíhajícím kolektivním řízení například pomocí veřejných sdělovacích prostředků nebo registru kolektivních řízení, následně musí poškození vyjádřit svůj souhlas s účastí v kolektivním řízení. Složitost vytváření skupiny zainteresovaných poškozených vede ke skutečnosti, že odškodnění v případě úspěchu ve věci získá pouze omezený počet poškozených zúčastněných na řízení, což neodpovídá požadavku na plné odškodnění všech osob poškozených porušením soutěžních předpisů.¹⁶⁷ Druhým problémem *opt-in* systému je financování celého procesu kolektivního vymáhání. V případě nízkého počtu poškozených je pro potenciální žalobce ekonomicky nevýhodné iniciovat a vést finančně nákladné kolektivní řízení, jelikož vynaložené náklady zpravidla převyšují výši obdržené náhrady škody v případě úspěchu ve

---

¹⁶³ Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. 2013, číslo celex: 32013H0396.

¹⁶⁴ Recitál 10 Doporučení Komise.

¹⁶⁵ Recitál 7 Doporučení Komise.

¹⁶⁶ Srov. recitál 15 Doporučení Komise.

¹⁶⁷ JUSKA, Zygimantas. Obstacles in European Competition Law Enforcement: A Potential Solution from Collective Redress. *European Journal of Legal Studies*, 2014, Volume 7, Issue 1, ISSN 1973-2937, s. 130.

věci.¹⁶⁸ V kombinaci se zásadou, kdo prohrál, platí, vyjádřenou v bodu 13 Doporučení Komise, by dle mého měl *opt-in* systém vyloženě odrazující efekt na potenciální žalobce.

V České republice v současnosti není kolektivní vymáhání soutěžního práva upraveno zvláštním zákonem, v řízeních s více žalobci se nejčastěji využívají § 83 odst. 2 ve spojení s § 159a OSŘ. Pro aplikaci ustanovení § 83 odst. 2 OSŘ musí být dána totožnost věci a totožnost žalovaného, žalobci mohou být rozdílné osoby. Pokud jsou tyto podmínky splněny, vzniká překážka litispendence pro další žalobce a vynesení rozsudek je závazný nejen pro samotné účastníky řízení, ale taktéž pro případné další žalobce, kteří se řízení neúčastnili. Vzniká tedy překážka *rei iudicatae*.¹⁶⁹ Problematickou pro účely soukromoprávního vymáhání se pak jeví skutečnost, že ustanovení § 83 odst. 2 písm. a) OSŘ lze využít pouze ve vztahu k negatorním žalobám nikoliv žalobám na náhradu škody. Poškození se tedy mohou domáhat, aby protiprávně jednající soutěžitel nepokračoval v plnění kartelové dohody nebo aby nezneužíval nadále dominantní postavení na trhu (což spadá pod širší pojem soukromoprávního vymáhání soutěžního práva), náhradu škody však s pomocí tohoto ustanovení nezískají.¹⁷⁰ Situaci by mohlo v budoucnu zlepšit přijetí zákona o hromadných žalobách, který je v současnosti ve stavu návrhu věcného záměru zákona. Z dokumentu vyplývá, že navrhovaná úprava je obecnou úpravou hromadných žalob pro různé oblasti práva, rovněž je patrná snaha o zavedení režimu *opt-out*, jelikož se věcný záměr snaží vyvrátit jednotlivé negativní argumenty vůči principu *opt-out*. Dále se navrhuje posílit jednak úlohu advokáta jakožto zástupce členů skupiny, ale taktéž soudce jako kontrolující osoby.¹⁷¹ Z vlastního pohledu dávám přednost *opt-out* systému, jelikož pro jeho využití nemusí poškození vyvíjet zvláštní aktivitu a je tedy schopen zajistit náhradu škody velkému počtu poškozených, problémy s publicitou lze vyřešit pomocí veřejně přístupného rejstříku, financování kolektivního vymáhání lze korigovat pomocí obecně definovaného okruhu subjektů, které se na něm nesmí podílet.

---

¹⁶⁸ DANOVA, Mihail. [Collective Redress and Competition Law Claims]. In LEIN, Eva; Duncan FAIRGRIEVE; CRESPO, Marta Otero; Vincent SMITH. *Collective redress in Europe: why and how?*. London: British Institute of International and Comparative Law, 2015. ISBN 978-1-905221-56-1, s. 347.

¹⁶⁹ WINTEROVÁ, Alena. Hromadné žaloby (procesualistický pohled). *Bulletin Advokacie*, 2008, č. 10, ISSN 1210-6348, s. 23.

¹⁷⁰ PALLA, Tomáš. Potřeba hromadných žalob ve spotřebitelských sporech. 2009. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/potreba-hromadnych-zalob-ve-spotrebitelskych-sporech-56464.html>

¹⁷¹ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. 2017. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSARKE8ZPJ>

8 Závěr

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech této práce, Směrnice a její transpozice v podobě Zákona o náhradě škody upravují pouze dílčí aspekty soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Jelikož úspěch či neúspěch žalob na náhradu škody závisí z velké části na pojetí obecných pojmů občanského práva hmotného a procesního, bylo by pro zajištění skutečně účinného soukromoprávního vymáhání nutné ve větší míře harmonizovat národní předpisy občanského práva, což je ale stěží politicky akceptovatelné. Poškození si však díky rozsudku ve věci *CDC Hydrogen Peroxide* mohou zvolit soud toho členského státu, jehož právní úprava nejlépe umožňuje úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody. V této souvislosti nutno podotknout, že z výše uvedeného rozsudku budou těžit primárně poškození, kterým byla způsobena škoda většího rozsahu. Případné postoupení pohledávky na náhradu škody ze strany těchto poškozených totiž představuje finančně zajímavou příležitostí pro subjekty, jako je CDC. Naopak situaci spotřebitelů popsany rozsudek bohužel nijak pozitivně neovlivní. Pro ty z poškozených, kteří zamýšlejí vymáhat nárok na náhradu škody bez pomoci jiných subjektů, představuje významné ulehčení výslovné zavedení solidární odpovědnosti škůdců v právních řádech všech členských států. Na druhou stranu výjimka ze solidární odpovědnosti stanovená ve prospěch spolupracujícího škůdce vhodně zajišťuje další důvěru v programy shovívavosti.

Ve vztahu k úpravě jednotlivých prvků, které poskytují základ pro úspěšné uplatnění nároku na náhrady škody, je nutno vyzdvihnout zavedení vyvratitelné domněnky vzniku škody v případech horizontálních *hard-core* kartelů. V rámci snahy o zajištění plné náhrady škody všem kategoriím poškozených, ale mohl jít Zákon o náhradě škody nad rámec Směrnice, a stanovit tuto domněnku rovněž pro případy porušení hospodářské soutěže formou zneužívání dominantního postavení na trhu. Dále lze pozitivně hodnotit úpravu připomínající, že škodu lze v případě nemožnosti jejího vyčíslení stanovit odhadem. Další ze základních předpokladů pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody, pojetí příčinné souvislosti mezi škodou a protiprávním jednáním, opět nebyl nijak harmonizován. Prokázání příčinné souvislosti tedy bude představovat problém pro poškozené a zvláště pak poškozené z deštníkového efektu i nadále. Základním otázkou zůstává, jaký následek je ještě objektivně předvídatelný a který již nikoliv. Problematika *passing-on* byla vyřešena ku prospěchu přímých i nepřímých poškozených, nikoliv však škůdce, jelikož protisoutěžně jednající podnik je tím, kdo musí ve vztahu k přímým odběratelům prokazovat přenesení navýšení cen

na nižší stupně dodavatelského řetězce. Ve vztahu k nepřímým odběratelům pak bude protisoutěžně jednající podnik prokazovat pravý opak.

Významnou otázkou pro soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je dále zpřístupnění důkazních prostředků (dokumentů) nacházejících se v držení žalovaných, třetích osob nebo orgánů ochrany hospodářské soutěže. Žalobcům je umožněno žádat blíže specifikované kategorie dokumentů nacházejících se u výše uvedených subjektů, na druhou stranu je zajištěna ochrana programů shovívavosti, probíhajícího vyšetřování orgánů ochrany hospodářské soutěže a dle přiměřenosti národní úpravy taktéž ochrana obchodního tajemství. Směrnice i transpozice v podobě Zákona o náhradě škody zahladily obavy ohledně dalšího fungování programů shovívavosti, které vzbudil rozsudek ve věci *Pfleiderer*. V důsledku ochrany probíhajícího vyšetřování je taktéž zřejmé, že větší šanci na úspěch má podání *follow-on* žaloby na náhradu škody oproti *stand-alone* žalobě. Sporným bodem jinak vhodné transpozice ustanovení Směrnice je požadavek na složení jistoty, který nijak nereflektuje ekonomickou situaci navrhovatele zpřístupnění důkazů, a tím znesnadňuje pozici spotřebitelů.

Poslední otázkou, úzce spjatou se soukromoprávním vymáháním soutěžního práva, je pojetí kolektivního vymáhání práv. Na evropské úrovni existuje nezávazné doporučení založené na principu *opt-in*, v České republice úprava zcela chybí. S ohledem na věcný návrh zákona o hromadných žalobách, který je vystavěn na principu *opt-out* se situace může brzy zlepšit, zatím však spotřebitelé prakticky nejsou schopni úspěšně uplatnit své nároky na náhradu škody.

S ohledem na výše uvedené, lze tedy téma uzavřít tak, že Směrnice a Zákon o náhradě škody usnadnily pozici větších, ekonomicky silných poškozených, tedy hlavně přímých odběratelů a dodavatelů. Spotřebitelé se i nadále náhrady škody pravděpodobně nedomůžou. V neposlední řadě je zřejmé, že soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je podporováno, ale nikoliv za cenu ohrožení programů shovívavosti, které tvoří základ veřejnoprávní větve. Soukromoprávní vymáhání tedy i nadále zůstává doplňkem veřejnoprávního vymáhání.

Použité prameny a literatura

Knižní prameny

BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Eva Rozkotová, 2011. ISBN 978-80-87488-03-4.

BÁNDÍ, GYULA; DARÁK, Péter; LANCÓS, Petra Lea; TÓTH, Tihamér. *Private Enforcement and Collective Redress in European Competition Law*. Budapest : Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-963-295-567-4.

FUREK, Adam. § 11 [Další omezení práva na informace]. In FUREK, Adam; ROTHANZL, Lukáš; JIROVEC, Tomáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-273-1.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8.

HÜSCHEL RATH, Kai; Schweitzer, Heike. *Public and Private Enforcement of Competition Law in Europe, Legal and Economics Perspectives*. Heidelberg: Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, ISBN 978-3-662-43975-3.

KINDL, Jiří, MUNKOVÁ, Jindřiška. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. 3., přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-627-2.

LEIN, Eva; Duncan FAIRGRIEVE; CRESPO, Marta Otero; Vincent SMITH. *Collective redress in Europe: why and how?*. London: British Institute of International and Comparative Law, 2015. ISBN 978-1-905221-56-1.

MUNKOVÁ, Jindřiška; KINDL, Jiří; SVOBODA, Pavel. *Soutěžní právo. 2. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-424-7.

ONDREJOVÁ, Dana. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. 1. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-522-0.

SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-506-0.

ŠMEJKAL, Václav. *Soutěžní politika a právo Evropské unie 1950-2015: vývoj, mezníky, tendence a komentované dokumenty*. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-108-3.

TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009, ISBN 978-80-904209-5-3.

Články

BOSCH, Wolfgang. The Role of Fines in the Public Enforcement of Competition Law. *Kai Hüschelrath; Heike Schweitzer: Public and Private Enforcement of Competition Law in Europe, Legal and Economics Perspectives*. Heidelberg: Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, s. 54. ISBN 978-3-662-43975-3.

BALARIN, Jan; TICHÝ, Luboš. Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost?. *Bulletin Advokacie*. 2013, **19**(3), s. 22. ISSN 1210-6348.

BOVIS, Christopher H., CLARKES, Charles M. Private Enforcement of EU Competition Law. *Liverpool Law Review*. 2015, **36**(1), s. 68. ISSN 1572-8625.

CILEČEK Filip; RUBAN, Radek. NEJVYŠŠÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY: Ediční povinnost účastníka řízení nezatíženého důkazním břemenem. *Obchodněprávní revue*. 2016, **8**(6), s. 166. ISSN 1803-6554.

DANOV, Mihail. Collective Redress and Competition Law Claims. *Eva, Lein; Duncan Fairgrieve; Marta Otero, Crespo; Vincent Smith. Collective redress in Europe: why and how?*. London: British Institute of International and Comparative Law, 2015, s. 347. ISBN 978-1-905221-56-1.

DAVISON, Leigh. Private Damages Actions Under EU Competition Policy: An Exploration of the Ongoing Sea Change in Respect of Such Actions Concerning Articles 101 and 102 TFEU Infringements. *Liverpool Law Review*. 2016, **37**(1-2), s. 88-89. ISSN 1572-8625.

EGER, Thomas; Weise Peter. Újma a škoda jako ekonomické a právní kategorie kartelového práva. *Luboš Tichý: Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009, s. 30. ISBN 978-80-904209-5-3.

GEELHAND, Laurent; GARTAGANI Stella. CDC v Akzo Nobel and Others: Clarifications on the Jurisdiction Rules in Cartel Damages Claims. *Journal of European Competition Law&Practice*. 2015, **6**(10), s. 714. ISSN 2041-7764.

HUBKOVÁ, Pavlína. Plná náhrada škody způsobené porušením evropského soutěžního práva a problém tzv. kompenzačních úroků před českými soudy. *Právní rozhledy*. 2016, **24**(9), s. 329. ISSN 1210-6410.

HOWARD, Anneli. Disclosure of Infringement Decisions in Competition Damages Proceedings: How the UK Courts Are Leading the Way Ahead of the Damages Directive. *Journal of European Competition Law & Practice*, 2015, **6**(4), s. 257. ISSN 2041-7772.

HÜSCHEL RATH, Kai; Peyer, Sebastian. Public and Private Enforcement of Competition Law – A Differentiated Approach, *SSRN Electronic Journal*. 2013, s. 17. [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2278839

JUSKA, Zygimantas. Obstacles in European Competition Law Enforcement: A Potential Solution from Collective Redress. *European Journal of Legal Studies*. 2014, **7**(1), s. 130. ISSN 1973-2937.

KECSMAR, Krisztian; Keide Andreas. Shaping the EU Leniency Programme: The Recent Approach Adopted by EU Courts. *Journal of European Competition Law & Practice*. 2015, **6**(8), s. 566. ISSN 2041-7772.

KUBEŠA, Tomáš. Aktuální stav, právní předpoklady a východiska soukromoprávního vymáhání škody způsobené porušením soutěžního práva v ČR. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2016, **24**(4), s. 559-560. ISSN 1210-9126.

KYZLINKOVÁ, Šárka. Konsekvence a rizika příslušnosti soudu ve sporech o náhradu škody ze zakázaných dohod. *Obchodněprávní revue*. 2015, **7**(10), s. 299. ISSN 1803-6554.

LIANOS, Ioannis. Causal Uncertainty and Damages Claims for the Infringement of Competition Law in Europe. *Yearbook of European Law*. 2015, **34**(1), s. 214. ISSN 0263-3264.

LINHARTOVÁ, Jitka; NEDELKA, Martin. Soukromé prosazování soutěžního práva v České republice. In *Soukromé prosazování soutěžního práva*, informační list č.4/2008, s. 10. [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>

NEJEZCHLEB, Kamil. Soukromoprávní vymáhání škody způsobené protisoutěžním jednáním – určení výše škody a role soft law?. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, **23**(3), s. 257. ISSN 1210-9126.

PAŘIL, Jaromír. Unijní úprava vymáhání náhrady škody za porušení soutěžně právních předpisů: rozhodné právo a směrnice 2014/104/EU. *Antitrust*. 2015, **7**(3), s. 80. ISSN 1804-1183.

PIPKOVÁP, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky. *Obchodněprávní revue*. 2015, **7**(7-8), s. 215. ISSN 1803-6554.

REINDL, Andreas P. The 2014 Directive on Private Enforcement - Looking Back and Looking Forward. *CPI Antitrust Chronicle*. 2015, **10**(1), s. 5.

SIRAGUSA, Mario. Private Damage Claims – Recent Developments in the Passing-on Defence. *Kai Hüschelrath; Heike Schweitzer: Public and Private Enforcement of Competition Law in Europe, Legal and Economics Perspectives*. Heidelberg: Springer, Berlin, Heidelberg, 2014, s. 230. ISBN 978-3-662-43975-3.

STRAND, Magnus. Indirect Purchasers, Passing-on and the New Directive on Competition Law Damages. *European Competition Journal*. 2014, **10**(2), s. 381. ISSN 1757-8396.

SVOBODA, Karel. K „lovení důkazů“ ve sporech o ochranu hospodářské soutěže. *Obchodněprávní revue*. 2015, **7**(6), s. 161. ISSN 1803-6554.

TRULI, Emmanuela. Will Its Provisions Settle Its Goals? Directive 2014/104/EU on Certain Rules Governing Actions for Damages for Competition Law Infringements. *Journal of Competition Law & Practice*. 2016, **7**(5), s. 300. ISSN 2041-7764.

TERHECHTE, Jörg, Phillip. Vymáhání evropského soutěžního práva - harmonizace soukromých a veřejných přístupů v rámci pluralitního modelu. *Luboš Tichý: Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009, s.12, ISBN 978-80-904209-5-3.

VANDENBORRE, Ingrid; GOETZ, Thorsten; KAFETZOPOULOS, Andreas. Access to File under European Competition Law. *Journal of European Competition Law & Practice*. 2015, 6(10), s. 748-749. ISSN 2041-7772.

WILMAN, Folkert Geert. The end of the absence? The growing body of EU legislation on private enforcement and the main remedies it provides for. *Common Market Law Review*. 2016, 53(4), s. 890. ISSN 0165-0750.

WILS, P.J.Wouter. Private Enforcement of EU Antitrust Law and its Relationship with Public Enforcement: Past, Present and Future. *World Competition*. 2017, 40(1), s. 6. ISSN 1011-4548.

WINTEROVÁ, Alena. Hromadné žaloby (procesualistický pohled). *Bulletin Advokacie*. 2008, 15(10), s. 23. ISSN 1210-6348.

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora č. C-453/99 ze dne 21. 9. 2001 ve věci *Courage Ltd v Bernard Crehan a Bernard Crehan v Courage Ltd a další*, EU:C:2001:465.

Rozsudek Soudního dvora č. C-295/04 ze dne 13. 7. 2006 ve věci *Vincenzo Manfredi v Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA*, EU:C:2006:461.

Rozsudek Soudního dvora č. C-360/09 ze dne 14. 6. 2011 ve věci *Pfleiderer AG v Bundeskartellamt*, EU:C:2011:389.

Rozsudek Soudního dvora č. C-21/76 ze dne 30. 11. 1976 ve věci *Handelskwekerij G. J. Bier BV proti Mines de potasse d'Alsace SA*, EU:C:1976:166.

Rozsudek Soudního dvora č. C-352/13 ze dne 21. 5. 2015 ve věci *Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) v. Evonik Degussa GmbH a další*, EU:C:2015:335.

Rozsudek Soudního dvora č. 89/85 ze dne 27. 9. 1988 ve věci *A. Ahlström Osakeyhtiö a další proti Komisi Evropských společenství (Wood Pulp I)*, EU:C:1988:447.

Rozsudek Soudního dvora č. C-199/11 ze dne 6. 11. 2012 ve věci *Europese Gemeenschap v. Otis NV a další*, EU: C:2012:684.

Rozsudek Soudního dvora č. C-557/12 ze dne 5. 6. 2014 ve věci *Kone AG and Others v ÖBB-Infrastruktur AG*, EU:C:2014:1317.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4563/2009.

Právní předpisy

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie, C 202, 7. června 2016

Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži

Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis)

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

Zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže, v platném znění

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění

Zákon č. 106/1991 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění

Dokumenty orgánů ochrany hospodářské soutěže

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže, číslo celex: 52013PC0404.

Zelená kniha - Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, číslo celex: 52005DC0672.

Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, číslo celex: 52008DC0165.

Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů, číslo celex: 02006XC1208(04)-20150805.

Praktický průvodce určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie. SWD(2013) 205. [online]. [cit. dne 14.11.2017].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html

Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie, číslo celex: 32013H0396.

Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) Nařízení č. 1/2003, číslo celex: 52006XC0901(01).

Zásady postupu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže při stanovování výše pokut podle § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/zasady-stanovovani-pokut.html>

Ostatní zdroje

Cartel Statistics. [online]. [cit. dne 14.11.2017].

Dostupné z: ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf.

CLASSEN, Ulrich. Choice of Forum: Considerations from a Practitioner's Perspective, s. 7., [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: https://www.carteldamageclaims.com/wp-content/uploads/2017/04/UC_MaCCI-Presentation-Mannheim-11-Nov-2016.pdf

JIRSA, Jaromír. Ediční povinnost. 2014. [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/judikatura/procesni-pravo/edicni-povinnost>

Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách. 2017. [online]. [cit. dne 14.11.2017] Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSARKE8ZPJ>

PALLA, Tomáš. Potřeba hromadných žalob ve spotřebitelských sporech. 2009. [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/potreba-hromadnych-zalob-ve-spotrebitelskych-sporech-56464.html>

NERUDA, Robert. Náhrada škody způsobené porušením soutěžního práva v českém a slovenském právu. *Competition Litigation Focus*, 2017, č. 8, s. 4. [online]. [cit. dne 14.11.2017] Dostupné z: <http://www.havelholasek.cz/cs/publikace-media/competition-flash>

Sněmovní tisk 991/0, část č. 1/8, vládní návrh zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. 2016. [online]. [cit. dne 14.11.2017].

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=991&CT1=0>

Stav transpozice Směrnice v členských státech [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html

SLAUGHTER AND MAY. Implementation of the Damages Directive across the EU. 2017, s. 1. [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.debrauw.com/wp-content/uploads/2017/02/Briefing-Note.pdf>

Transpozice Směrnice v Polsku. [online]. [cit. dne 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.schoenherr.eu/publications/publications-detail/private-enforcement-act-adopted-by-the-polish-parliament/>

Seznam použitých zkratek

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
USA	Spojené státy americké
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
ES	Evropské společenství
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZOHS	Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Resumé

Cílem této práce je odpovědět na otázku, zda je nová právní úprava obsažená ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži a její transpozice v podobě zákona č. 262/2017 Sb. o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže, v platném znění, schopna zajistit efektivnější soukromoprávní vymáhání soutěžního práva všemi poškozenými než tomu bylo doposud.

Práce je členěna do osmi kapitol, vyjma úvodu a závěru, popisuje každá z nich současnou úpravu soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, hodnotí ji a navrhuje možná řešení ve prospěch zajištění práv poškozených. V druhé kapitole jsou rozebrány hlavní rozdíly a vztah veřejnoprávního a soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Jelikož případy z oblasti soutěžního práva mnohdy zahrnují mezinárodní prvek, popisuje třetí kapitola otázky soudní jurisdikce a volby práva a jejich důležitost pro jednodušší uplatnění nároku na náhradu škody poškozenými. Čtvrtá kapitola se zabývá vymezením působnosti výše uvedených předpisů. Pátá kapitola, která je zároveň kapitolou stěžejní, vysvětluje základní podmínky pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody, tedy porušení povinnosti, vznik škody a příčinnou souvislost mezi nimi. Dále upozorňuje na obtížnost vyčíslení vzniklé škody, problematiku solidární odpovědnosti škůdců a problémy s prokazováním příčinné souvislosti, kterým čelí zvláště poškození z nižších stupňů distributorského řetězce. V neposlední řadě je rozebrána problematika tzv. *passing-on* a její vliv na úspěšné soukromoprávní vymáhání soutěžního práva. Jelikož typickým problémem, kterému čelí poškození, je nedostatek důkazních prostředků, zabývá se šestá kapitola podmínkami přístupu k dokumentům orgánů ochrany hospodářské soutěže. Posledním problémem pojímám se k soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva, je neexistence závazného konceptu kolektivního vymáhání soutěžního práva. V sedmé kapitole jsou proto zhodnoceny dva základní principy kolektivního vymáhání a jejich vhodnost pro vymáhání nároku spotřebiteli. Práci ukončuje závěr poukazující na přetrvávající problémy soukromoprávního vymáhání, kterým čelí zvláště nepřímí odběratelé.

Abstract

The purpose of the thesis is to answer the question whether the new legal rules set forth by the Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union and its transposition into Act. No. 262/2017 Coll., on Damages in the Field of Competition, as amended, is able to provide for more effective private enforcement of competition law by all injured parties compared to present.

The thesis is composed of eight chapters, except from the introduction and the conclusion, each of them analyzes the current regulation of private enforcement of competition law, evaluates it and proposes the possible solutions for securing the rights of injured parties. The second chapter describes the main differences and relationship between public and private enforcement of competition law. Since the competition law cases often includes the international element, the third chapter deals with the questions of international jurisdiction and applicable law and its importance for facilitating claims for damages by injured parties. The fourth chapter examines the scope of application of the above mentioned regulations. The fifth chapter is the crucial chapter; it analyzes the basic conditions for successful claim for damages, namely the breach of duty, the existence of damage and causal link between them. It also highlights the obstacles faced by injured parties, in particular, from the lower levels of distribution chain such as obstacles to determining damages, the issue of the joint and several liability of tortfeasors and difficulties in proving the causal link. Finally, it deals with the issue of passing-on and its importance for the successful private enforcement of competition law. Since the typical problem which is faced by the injured parties is the lack of evidence, the sixth chapter examines the conditions for the access to the evidence in the possession of the competition authority. The last issue connected to private enforcement of competition law is the non-existence of the binding concept of collective redress of competition law. The seventh chapter evaluates the two basic concepts of collective redress and its suitability for the consumer claims. The thesis is concluded by the conclusion pointing on the persistent deficiencies of private enforcement which is being tackled by indirect purchasers.

Název práce v anglickém jazyce: Private enforcement of competition law in the EU and in the Czech Republic

Klíčová slova: soukromoprávní vymáhání, směrnice o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže, žaloba na náhradu škody

Keywords: private enforcement, damages directive, action for damages